

Uitgave
in de Nederlandse taal

Mededelingen en bekendmakingen

<u>Nummer</u>	Inhoud	Bladzijde
	I <i>Mededelingen</i>	
	Commissie	
2000/C 307/01	Wisselkoersen van de euro	1
2000/C 307/02	Publicatie van de besluiten van de lidstaten waarbij exploitatievergunningen worden verleend of ingetrokken, in overeenstemming met artikel 13, lid 4, van Verordening (EEG) nr. 2407/92 van de Raad betreffende de verlening van exploitatievergunningen aan luchtvaartmaatschappijen ⁽¹⁾	2
2000/C 307/03	Publicatie van de besluiten van de lidstaten waarbij exploitatievergunningen worden verleend of ingetrokken, in overeenstemming met artikel 13, lid 4, van Verordening (EEG) nr. 2407/92 van de Raad betreffende de verlening van exploitatievergunningen aan luchtvaartmaatschappijen ⁽¹⁾	4
2000/C 307/04	Verklaring van geen bezwaar tegen een aangemelde concentratie (Zaak COMP/M.1745 — EADS) ⁽¹⁾	4
2000/C 307/05	Voorafgaande aanmelding van een concentratie (Zaak COMP/M.2194 — CCF-Loxxia/ Crédit Lyonnais-Slibail/JV) — Zaak die in aanmerking kan komen voor een vereenvoudigde procedure ⁽¹⁾	5
	EUROPESE ECONOMISCHE RUIMTE	
	Toezichhoudende Autoriteit van de EVA	
2000/C 307/06	Mededeling van de Toezichhoudende Autoriteit van de EVA betreffende de samenwerking tussen de Toezichhoudende Autoriteit van de EVA en de mededingingsautoriteiten van de EVA-staten bij de behandeling van onder de artikelen 53 en 54 van de EER-Overeenkomst vallende zaken	6
2000/C 307/07	Mededeling van de Toezichhoudende Autoriteit van de EVA betreffende de vierentwintigste wijziging van de formele en materiële regels op het gebied van overheidssteun (verlenging van de geldigheidsduur van de regels inzake steunverlening op het gebied van milieubescherming)	16

Nummer

Inhoud (vervolg)

Bladzijde

2000/C 307/08

Mededeling van de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA betreffende de vijftiende wijziging van de formele regels en materiële regels op het gebied van overheidssteun (verlenging van de geldigheidsduur van de regels inzake steunmaatregelen ten behoeve van de synthetische-vezelindustrie 16

Permant Comité van de EVA-Statens

2000/C 307/09

In artikel 3, lid 7, van Richtlijn 77/780/EEG bedoelde lijst van kredietinstellingen waaraan in IJsland, Liechtenstein en Noorwegen een vergunning is verleend 17

I

(Mededelingen)

COMMISSIE

Wisselkoersen van de euro ⁽¹⁾**25 oktober 2000**

(2000/C 307/01)

1 euro	=	7,4430	Deense kroon
	=	339,49	Griekse drachme
	=	8,4602	Zweedse kroon
	=	0,5771	Pond sterling
	=	0,8307	US-dollar
	=	1,2644	Canadese dollar
	=	89,8	Japanse yen
	=	1,5015	Zwitserse frank
	=	7,946	Noorse kroon
	=	72,36	IJslandse kroon ⁽²⁾
	=	1,5978	Australische dollar
	=	2,0805	Nieuw-Zeelandse dollar
	=	6,3751	Zuid-Afrikaanse rand ⁽²⁾

⁽¹⁾ Bron: door de Europese Centrale Bank gepubliceerde referentiekursen.

⁽²⁾ Bron: Commissie.

Publicatie van de besluiten van de lidstaten waarbij exploitatievergunningen worden verleend of ingetrokken, in overeenstemming met artikel 13, lid 4, van Verordening (EEG) nr. 2407/92 van de Raad ⁽¹⁾ betreffende de verlening van exploitatievergunningen aan luchtvaartmaatschappijen ⁽²⁾

(2000/C 307/02)

(Voor de EER relevante tekst)

VERENIGD KONINKRIJK

Verleende exploitatievergunningen

Categorie A: Exploitatievergunningen afgegeven aan luchtvaartmaatschappijen die niet voldoen aan de criteria van artikel 5, lid 7, onder a), van Verordening (EEG) nr. 2407/92

Naam van de luchtvaartmaatschappij	Adres van de luchtvaartmaatschappij	Vergunning voor het vervoer van	Besluit geldig sedert
Veritair Limited	Cardiff Heliport Foreshore Road, East Moore Cardiff, South Glamorgan CF1 5LZ	Passagiers, post, vracht	16.5.2000

Categorie B: Exploitatievergunningen afgegeven aan luchtvaartmaatschappijen die voldoen aan de criteria van artikel 5, lid 7, onder a), van Verordening (EEG) nr. 2407/92

Naam van de luchtvaartmaatschappij	Adres van de luchtvaartmaatschappij	Vergunning voor het vervoer van	Besluit geldig sedert
Forth & Clyde Helicopter Services Limited	Building 98a, General Aviation Area Edinburgh Airport EH12 9DN	Passagiers, post, vracht	17.7.2000
Heliflight (UK) Limited	Wolverhampton Airport Bobbington, Stourbridge W. Midlands DY7 5DY	Passagiers, post, vracht	28.6.2000
Police Aviation Services Limited	Gloucester Airport Staverton, Cheltenham Gloucestershire GL51 6SS	Passagiers, post, vracht	10.4.2000
EBG Helicopters Limited	Hangar One Redhill Aerodrome, Kingsmill Lane Redhill, Surrey RH1 5JY	Passagiers, post, vracht	19.4.2000

Ingetrokken exploitatievergunningen

Categorie A: Exploitatievergunningen afgegeven aan luchtvaartmaatschappijen die niet voldoen aan de criteria van artikel 5, lid 7, onder a), van Verordening (EEG) nr. 2407/92

Naam van de luchtvaartmaatschappij	Adres van de luchtvaartmaatschappij	Vergunning voor het vervoer van	Besluit geldig sedert
Caledonian Airways Limited	Caledonian House, Gatwick Airport West Sussex RH6 0LF	Passagiers, post, vracht	28.4.2000
Brintel Helicopters Limited (British International)	Buchan Road, Aberdeen Airport, Dyce Aberdeen AB21 7BZ	Passagiers, post, vracht	3.8.2000

⁽¹⁾ PB L 240 van 24.8.1992, blz. 1.

⁽²⁾ Aan de Commissie medegedeld vóór 15 oktober 2000.

Naam van de luchtvaartmaatschappij	Adres van de luchtvaartmaatschappij	Vergunning voor het vervoer van	Besluit geldig sedert
Air Bristol Limited (AB Airlines)	Enterprise House Stansted Airport, Stansted Essex CM24 1QW	Passagiers, post, vracht	1.4.2000
Atlantic Bridge Aviation Limited (Sky-Trek Airlines and/or Euroceltic Airways)	Lydd Airport, Kent TN29 0QL	Passagiers, post, vracht	16.8.2000

Categorie B: Exploitatievergunningen afgegeven aan luchtvaartmaatschappijen die voldoen aan de criteria van artikel 5, lid 7, onder a), van Verordening (EEG) nr. 2407/92

Naam van de luchtvaartmaatschappij	Adres van de luchtvaartmaatschappij	Vergunning voor het vervoer van	Besluit geldig sedert
Truman Aviation Limited (Truman Air Charter)	Nottingham Airport, Tollerton Nottingham NG12 4GA	Passagiers, post, vracht	17.3.2000
Justgold Limited (Blackpool Air Charter)	Blackpool Airport Air Centre, Blackpool Lancashire FY4 2QS	Passagiers, post, vracht	26.5.2000
CSE Bournemouth Limited (IDS Aircraft)	Citation Centre, Hangar 266 Bournemouth International Airport Christchurch, Dorset BH23 6NW	Passagiers, post, vracht	30.6.2000
Graff Aviation Limited	Orchard End, Avondasset, Leamington Spa Warwickshire CV33 0AY	Passagiers, post, vracht	7.9.2000
Clacton Aero Club (1988) Limited	Clacton Airfield, West Road, Clacton-on-Sea Essex CO15 1AG	Passagiers, post, vracht	15.5.2000
Air Care (South West) Limited	Darley House, Upton Cross, Liskeard Cornwall PL14 5AS	Passagiers, post, vracht	2.5.2000
Dragon Helicopter Services Limited (Redhill Helicopter Centre)	Hangar One, Redhill Aerodrome, Kingsmill Lane Redhill, Surrey RH1 5YP	Passagiers, post, vracht	20.4.2000

Wijziging van de naam van de vergunninghouder

Categorie A: Exploitatievergunningen afgegeven aan luchtvaartmaatschappijen die niet voldoen aan de criteria van artikel 5, lid 7, onder a), van Verordening (EEG) nr. 2407/92

Nieuwe naam	Adres van de luchtvaartmaatschappij	Vergunning voor het vervoer van	Besluit geldig sedert
Scotia Helicopter Services Ltd (vorige naam: Bond Helicopters Ltd)	Aberdeen Airport East, Dyce Aberdeen AB2 0DT	Passagiers, post, vracht	18.7.2000
JMC Airlines Limited (vorige naam: Flying Colours Airlines Ltd)	Commonwealth House, Chicago Avenue Manchester International Airport Manchester M90 3DP	Passagiers, post, vracht	3.5.2000

Publicatie van de besluiten van de lidstaten waarbij exploitatievergunningen worden verleend of ingetrokken, in overeenstemming met artikel 13, lid 4, van Verordening (EEG) nr. 2407/92 van de Raad ⁽¹⁾ betreffende de verlening van exploitatievergunningen aan luchtvaartmaatschappijen ⁽²⁾

(2000/C 307/03)

(Voor de EER relevante tekst)

DENEMARKEN

Ingetrokken exploitatievergunningen

Categorie B: Exploitatievergunningen afgegeven aan luchtvaartmaatschappijen die voldoen aan de criteria van artikel 5, lid 7, onder a), van Verordening (EEG) nr. 2407/92

Naam van de luchtvaartmaatschappij	Adres van de luchtvaartmaatschappij	Vergunning voor het vervoer van	Besluit geldig sedert
Air Alpha A/S	Odense Lufthavn, Lufthavnsvej 31, DK-5720 Odense N	Passagiers, post, vracht	1.9.2000

⁽¹⁾ PB L 240 van 24.8.1992, blz. 1.

⁽²⁾ Aan de Commissie medegedeeld vóór 15 oktober 2000.

Verklaring van geen bezwaar tegen een aangemelde concentratie

(Zaak COMP/M.1745 — EADS)

(2000/C 307/04)

(Voor de EER relevante tekst)

Op 11 mei 2000 heeft de Commissie besloten zich niet te verzetten tegen bovengenoemde aangemelde concentratie en deze verenigbaar met de gemeenschappelijke markt te verklaren. Deze beschikking is gebaseerd op artikel 6, lid 1, onder b), van Verordening (EEG) nr. 4064/89 van de Raad. De volledige tekst van de beschikking is enkel beschikbaar in het Engels en zal openbaar gemaakt worden na verwijdering van alle zakengeheimen. De tekst zal verkrijgbaar zijn:

- op papier bij de verkooppunten van het Bureau voor officiële publicaties der Europese Gemeenschappen (zie lijst op de laatste omslagzijde);
- in elektronische vorm in de „CEN“-versie van de Celex-database, onder documentnummer 300M1745. Celex is het geautomatiseerde documentatiesysteem van het Europees Gemeenschapsrecht.

Voor verdere informatie in verband met abonnementen, gelieve contact op te nemen met:

EUR-OP
Information, Marketing and Public Relations (OP/A/4-B)
2, rue Mercier
L-2985 Luxembourg
Telefoon (352) 29 29-42455, fax (352) 29 29-42763.

Voorafgaande aanmelding van een concentratie**(Zaak COMP/M.2194 — CCF-Loxxia/Crédit Lyonnais-Slibail/JV)****Zaak die in aanmerking kan komen voor een vereenvoudigde procedure**

(2000/C 307/05)

(Voor de EER relevante tekst)

1. Op 16 oktober 2000 ontving de Commissie een aanmelding van een beoogde concentratie in de zin van artikel 4 van Verordening (EEG) nr. 4064/89 van de Raad ⁽¹⁾, laatstelijk gewijzigd bij Verordening (EG) nr. 1310/97 ⁽²⁾, waarin is medegedeeld dat de onderneming Crédit Commercial de France (CCF) die onder zeggenschap staat van HSBC group (UK) en Crédit Lyonnais in de zin van artikel 3, lid 1, onder b), van de genoemde verordening gezamenlijk zeggenschap verkrijgen over Loxxia, Slibail en Slibail Location, door de aankoop van aandelen van een nieuw gestichte vennootschap die een gezamenlijke onderneming is.
2. De bedrijfswerkzaamheden van de betrokken ondernemingen zijn:
  - CCF: kredietinstelling (bank- en financiële diensten)
  - Crédit Lyonnais: kredietinstelling (bank- en financiële diensten)
  - Loxxia: dochteronderneming van CCF, voornamelijk actief op vlak van roerend goed leasing (via Loxxia-Bail) en financiële verhuurdiensten (via Loxxia-Multibail) aan bedrijven en professionelen
  - Slibail en Slibail Location: dochterondernemingen van Crédit Lyonnais, voornamelijk actief respectievelijk op vlak van roerend goed leasing (Slibail) en financiële verhuurdiensten (Slibail Location) aan bedrijven en professionelen. Slibail en Slibail Location houden ook een participatie van 49 % aan in Slibail LD, een onderneming gespecialiseerd inzake lange termijnverhuur van motorvoertuigen.
3. Op grond van een voorlopig onderzoek is de Commissie van oordeel dat de aangemelde concentratie binnen het toepassingsgebied van Verordening (EEG) nr. 4064/89 kan vallen. Ten aanzien van dit punt wordt de definitieve beslissing echter aangehouden. Krachtens de mededeling van de Commissie betreffende een vereenvoudigde procedure voor de behandeling van bepaalde concentraties krachtens Verordening (EEG) nr. 4064/89 van de Raad ⁽³⁾ dient het vermeld te worden dat deze zaak in aanmerking kan komen voor deze procedure.
4. De Commissie verzoekt belanghebbende derden haar hun eventuele opmerkingen ten aanzien van de voorgenomen concentratie kenbaar te maken.

Deze opmerkingen moeten de Commissie uiterlijk tien dagen na dagtekening van deze bekendmaking hebben bereikt. Zij kunnen per fax ((32-2) 296 43 01 of 296 72 44) of per post, onder vermelding van referentie COMP/M.2194 — CCF-Loxxia/Crédit Lyonnais-Slibail/JV, aan onderstaand adres worden toegezonden:

Europese Commissie
Directoraat-generaal Concurrentie
Directoraat B — Task Force Fusiecontrole
Jozef II-straat 70
B-1000 Brussel.

⁽¹⁾ PB L 395 van 30.12.1989, blz. 1. Verordening gerectificeerd in PB L 257 van 21.9.1990, blz. 13.

⁽²⁾ PB L 180 van 9.7.1997, blz. 1. Verordening gerectificeerd in PB L 40 van 13.2.1998, blz. 17.

⁽³⁾ PB C 217 van 29.7.2000, blz. 32.

EUROPESE ECONOMISCHE RUIMTE

TOEZICHTHOUDENDE AUTORITEIT VAN DE EVA

Mededeling van de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA betreffende de samenwerking tussen de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA en de mededingingsautoriteiten van de EVA-staten bij de behandeling van onder de artikelen 53 en 54 van de EER-Overeenkomst vallende zaken

(2000/C 307/06)

- A. Deze kennisgeving wordt gedaan overeenkomstig de bepalingen van de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte (EER-Overeenkomst) en de Overeenkomst tussen de EVA-staten betreffende de oprichting van een Toezichthoudende Autoriteit en een Hof van Justitie (Toezichthoudende Autoriteit- en Hof-Overeenkomst).
- B. De Europese Commissie heeft een kennisgeving gedaan over de samenwerking tussen de Commissie en de mededingingsautoriteiten van de lidstaten bij de behandeling van onder de artikelen 85 en 86 (nu de artikelen 81 en 82) van het EG-Verdrag ⁽¹⁾ vallende zaken. De Toezichthoudende Autoriteit van de EVA beschouwt deze bekendmaking als relevant voor de EER. Hierin wordt tevens uitgelegd hoe de Commissie met de mededingingsautoriteiten van de lidstaten wenst samen te werken.
- C. De Toezichthoudende Autoriteit van de EVA beschouwt deze kennisgeving als relevant voor de EER. Teneinde gelijke mededingingsvoorwaarden te handhaven en te zorgen voor een eenvormige toepassing van de mededingingsregels van de EER in de gehele Europese Economische Ruimte, keurt de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA deze kennisgeving goed overeenkomstig de haar in artikel 5, lid 2, onder b, van de Toezichthoudende Autoriteit- en Hof-Overeenkomst verleende bevoegdheid. Zij is voornemens de in deze kennisgeving neergelegde beginselen en regels te volgen wanneer zij de mededingingsregels van de EER toepast op een bepaald geval.
- D. Het doel van deze mededeling is met name uiteen te zetten hoe de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA met de mededingingsautoriteiten van de EVA-staten wenst samen te werken bij de behandeling van onder de artikelen 53 en 54 van de EER-Overeenkomst vallende individuele zaken.

I. ROL VAN DE EVA-STATEN EN VAN DE TOEZICHTHOUDENDE AUTORITEIT VAN DE EVA

1. Op het gebied van het mededingingsbeleid hebben de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA en de EVA-staten verschillende taken. Terwijl de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA, samen met de Europese Commissie (hierna „de Commissie” genoemd), uitsluitend bevoegd is inzake de tenuitvoerlegging van de EER-mededingingsregels, passen de EVA-staten niet alleen hun nationale wetgeving toe, maar nemen zij ook deel aan de uitvoering van de artikelen 53 en 54 van de EER-Overeenkomst.

2. Dit betrekken van de EVA-staten bij het mededingingsbeleid in de EER zorgt ervoor, dat de besluiten zo dicht mogelijk bij de betrokkenen kunnen worden genomen. Een gedecentraliseerde toepassing van de mededingingsregels van de EER leidt tevens tot een betere taakverdeling. Wanneer de te nemen maatregelen, gelet op de omvang of de gevolgen ervan, het beste op EER-vlak kunnen worden genomen, dient de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA op te treden, wanneer zij bevoegd is overeenkomstig artikel 56 van de EER-Overeenkomst ⁽²⁾. In alle andere gevallen is de betrokken mededingingsautoriteit van de EVA-staat de aangewezen instantie om op te treden.

3. De tenuitvoerlegging van het EER-recht is een taak van enerzijds de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA, de Commissie en de nationale mededingingsautoriteiten en anderzijds de nationale rechtelijke instanties, overeenkomstig de beginselen die de EER-wetgeving en het EVA-Hof, het Hof van Justitie en het Gerecht van eerste aanleg van de Europese Gemeenschappen in hun rechtspraak hebben ontwikkeld.

De nationale rechter heeft tot taak de subjectieve rechten van particulieren in hun wederzijdse betrekkingen te handhaven ⁽³⁾. Krachtens het EG-recht zijn deze subjectieve rechten een gevolg van de rechtstreekse werking die de verbodsbepalingen van artikel 81, lid 1, en artikel 82, lid 2, van het EG-Verdrag ⁽⁴⁾ en de vrijstellingsverordeningen ⁽⁵⁾ volgens het Hof van Justitie

⁽¹⁾ PB C 313 van 15.10.1997, blz. 3.

⁽²⁾ De Toezichthoudende Autoriteit van de EVA en de Europese Commissie zijn samen bevoegd om onder de artikelen 53 en 54 van de EER-Overeenkomst vallende individuele zaken te behandelen overeenkomstig de regels vervat in artikel 56 van de EER-Overeenkomst. Uitsluitend één autoriteit is bevoegd om een bepaalde zaak te behandelen.

⁽³⁾ Zaak T-24/90, Automec/Commissie (Automec II), Jurispr. 1992, blz. II-2223, r.o. 85. Artikel 6 van de EER-Overeenkomst bepaalt dat, onverminderd de toekomstige ontwikkelingen van de jurisprudentie, de bepalingen van deze Overeenkomst, voorzover zij in essentie gelijk zijn aan de overeenkomstige regels van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap en het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal en de ter uitvoering van deze twee Verdragen aangenomen besluiten, wat de tenuitvoerlegging en toepassing betreft, worden uitgelegd overeenkomstig de desbetreffende uitspraken van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen daterende van vóór de ondertekening van de EER-Overeenkomst. Wat de desbetreffende uitspraken daterende van na de ondertekening van de EER-Overeenkomst betreft, volgt uit artikel 3, lid 2, van de Toezichthoudende Autoriteit- en Hof-Overeenkomst dat de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA en het EVA-Hof terdege rekening houden met de hierin neergelegde beginselen.

⁽⁴⁾ Zaak 127/73, BRT/SABAM, Jurispr. 1974, blz. 51, r.o. 16.

⁽⁵⁾ Zaak 63/75, Fonderies Roubaix-Wattrelos/Fonderies A. Roux, Jurispr. 1976, blz. 111.

hebben. Wat het EER-recht en de EVA-staten betreft, meent de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA dat het nationale staatsrecht van toepassing is op de interne werking van het EER-recht in de EVA-staten, behoudens Protocol 35 bij de EER-Overeenkomst. Dit protocol bepaalt dat voor gevallen waarin zich conflicten zouden voordoen tussen de tenuitvoerlegging van EER-regels en andere wetgevende bepalingen, de EVA-staten zich ertoe verbinden zo nodig in hun wetgeving een bepaling op te nemen volgens welke de EER-regels in die gevallen voorrang hebben. Volgens het EVA-Hof is het bovendien inherent aan de aard van een dergelijke bepaling dat personen en ondernemingen, bij conflicten tussen de tenuitvoerlegging van EER-regels en nationale wetgevende bepalingen, het recht hebben zich op nationaal vlak te beroepen op rechten die kunnen worden ontleend aan de bepalingen van de EER-Overeenkomst, als bestanddeel van de betreffende nationale rechtsorde, indien ze onvoorwaardelijk en afdoende nauwkeurig zijn ⁽⁶⁾. De onderlinge verhouding tussen de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA en de nationale rechterlijke instanties in verband met de toepassing van de artikelen 53 en 54 van de EER-Overeenkomst wordt beschreven in een bekendmaking van de Toezichthoudende Autoriteit van 1995 ⁽⁷⁾. De onderhavige mededeling vervult ten aanzien van de relaties met de nationale autoriteiten dezelfde rol als die welke de mededeling van 1995 vervult ten aanzien van de relaties met de nationale rechterlijke instanties.

4. De Toezichthoudende Autoriteit van de EVA en de nationale mededingingsautoriteiten hebben als administratieve autoriteiten gemeen dat zij, in het kader van hun algemene toezichthoudende en controlerende taak op mededingingsgebied, in het openbaar belang moeten handelen ⁽⁸⁾. Hun onderlinge verhouding wordt in de eerste plaats bepaald door deze gemeenschappelijke taak als instellingen ter verdediging van het algemeen belang. Daarom wordt in deze mededeling, hoewel zij gelijk op die betreffende de samenwerking met de rechterlijke instanties, rekening gehouden met deze bijzondere omstandigheid.

5. De eigenheid van de rol van de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA en de nationale mededingingsautoriteiten komt tot uiting in de bevoegdheden die aan deze instanties zijn toegekend in het kader van de EER-Overeenkomst en de Toezichthoudende Autoriteit- en Hof-Overeenkomst. Zo bepaalt artikel 9, lid 1, van hoofdstuk II van Protocol 4 bij de Toezichthoudende Autoriteit- en Hof-Overeenkomst ⁽⁹⁾. „Onverminderd het toezicht van het EVA-Hof op de betreffende beschikking overeenkomstig artikel 108, lid 2, van de EER-Overeenkomst en de betreffende bepalingen van deze Overeenkomst, is uitsluitend de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA bevoegd om de bepalingen van artikel 53, lid 1, overeenkomstig artikel 53, lid 3, van de EER-Overeenkomst buiten toepassing te verklaren onder de voorwaarden die zijn uiteengezet in artikel 56 van de EER-Overeenkomst”. En artikel 9, lid 3, van hetzelfde hoofdstuk bepaalt: „Zolang de Toezichthou-

dende Autoriteit van de EVA geen procedure heeft ingeleid krachtens de artikelen 2 ⁽¹⁰⁾, 3 ⁽¹¹⁾ of 6 ⁽¹²⁾, blijven de autoriteiten van de EVA-staten bevoegd artikel 53, lid 1, en artikel 54 toe te passen.”

Daaruit volgt dat de nationale mededingingsautoriteiten, voorzover hun nationale recht hun daartoe de nodige bevoegdheden heeft verleend, bevoegd zijn verbodsbepalingen van artikel 53, lid 1, en artikel 54 van de EER-Overeenkomst toe te passen. Ten aanzien van de toepassing van artikel 53, lid 3, daarentegen zijn zij niet bevoegd om in individuele gevallen ontheffingen te verlenen. Deze autoriteiten moeten de beschikkingen en andere maatregelen in acht nemen die de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA krachtens deze bepaling heeft vastgesteld. Ook kunnen zij andere door de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA in die gevallen genomen maatregelen, met name administratieve brieven, als feitelijke gegevens in aanmerking nemen.

6. Volgens de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA zal een verruiming van de rol van de nationale mededingingsautoriteiten de doeltreffendheid van de artikelen 53 en 54 van de EER-Overeenkomst doen toenemen en, in het algemeen, de toepassing van de EER-mededingingsregels in de gehele Europese Economische Ruimte bevorderen. Om de EER veilig te stellen en te ontwikkelen, moeten deze bepalingen, naar het oordeel van de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA, immers een zo ruim mogelijke toepassing krijgen. Aangezien zij de te controleren activiteiten en ondernemingen van nabij kennen, zijn de nationale autoriteiten vaak beter dan de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA in staat om de mededinging te beschermen.

7. Tussen de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA en de nationale mededingingsautoriteiten dient derhalve een samenwerking te worden opgezet. Wil deze samenwerking vrucht kunnen afwerpen, dan moet in het kader ervan tussen beide een nauwe en duurzame band bestaan.

8. In deze mededeling wil de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA de beginselen toelichten die ten grondslag liggen aan de werkwijze die zij in de toekomst zal volgen bij de behandeling van de erin beschreven zaken. Het doel van deze mededeling is tevens de ondernemingen uit te nodigen zich vaker tot de mededingingsautoriteiten van de lidstaten te wenden.

9. Deze mededeling beschrijft welke praktische samenwerking tussen de nationale autoriteiten en de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA wenselijk is. Zij doet geen afbreuk aan de bevoegdheid die krachtens het EER-recht aan de Toezichthoudende Autoriteit en de EVA of aan de nationale autoriteiten toekomt, om individuele gevallen te behandelen.

10. Om bij zaken die binnen de werkingssfeer van het EER-recht vallen, meerdere, voor de betrokken ondernemingen kostbare controles te voorkomen, dient het toezicht op de naleving van de toepasselijke mededingingsregels zoveel mogelijk door één enkele autoriteit te worden uitgeoefend. Dit kan ofwel de mededingingsautoriteit van een EVA-staat, ofwel de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA zijn. Dat er maar één controle plaatsvindt, is voordelig voor de ondernemingen.

⁽⁶⁾ Zie zaak E-1/94, Restamark, arrest van 16.12.1994, Verslag van het EVA-Hof, 1 januari 1994-30 juni 1995, blz. 15, r.o. 77.

⁽⁷⁾ Bekendmaking betreffende de samenwerking tussen de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA en de nationale rechterlijke instanties bij de toepassing van de artikelen 53 en 54 van de EER-Overeenkomst (EER-deel van en EER-Supplement bij het *Publicatieblad van de Europese Gemeenschap* nr. 16 van 4.5.1995).

⁽⁸⁾ Automec II, zie voetnoot 3, r.o. 85.

⁽⁹⁾ Komt overeen met artikel 9, lid 1, van Verordening nr. 17 van de Raad van 6 februari 1962.

⁽¹⁰⁾ Negatieve verklaringen.

⁽¹¹⁾ Beëindiging van inbreuken — Verbodsbepalingen.

⁽¹²⁾ Beschikkingen overeenkomstig artikel 53, lid 3.

Gelijktijdige procedures bij de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA en een nationale mededingingsautoriteit kosten ondernemingen wier activiteiten zowel binnen de werkingssfeer van het EER-recht als van het nationale mededingingsrecht vallen, veel geld. Zij kunnen ertoe leiden dat twee controles van eenzelfde activiteit, plaatsvinden, eenmaal door de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA en eenmaal door de mededingingsautoriteiten van de betrokken EVA-staten.

Ondernemingen in de EER kunnen er derhalve in bepaalde gevallen baat bij hebben dat sommige onder het EER-mededingingsrecht vallende zaken door de nationale autoriteiten worden behandeld. Wil dit voordeel ten volle worden bereikt, is het volgens de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA wenselijk dat de nationale autoriteiten zelf rechtstreeks het EER-recht toepassen of althans door de toepassing van hun nationale recht een soortgelijk resultaat bereiken als de toepassing van het EER-recht zou hebben opgeleverd.

11. Daarenboven zou de samenwerking tussen autoriteiten, behalve de voordelen voor de mededingingsautoriteiten inzake de inzet van middelen, het risico op tegenstrijdige beslissingen verminderen en derhalve diegenen ontmoedigen die geneigd zouden zijn de mededingingsautoriteit te zoeken, die hun belangen het best dient.

12. De mededingingsautoriteiten van de EVA-staten hebben immers vaak een grondigere en nauwkeurigere kennis van de markten (met name die welke in belangrijke mate specifieke nationale kenmerken vertonen) en de betrokken ondernemingen dan de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA. Zij zijn met name wellicht beter dan de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA in staat niet-aangemelde mededingingsregelingen of misbruiken van machtsposities op te sporen, waarvan de gevolgen zich in hoofdzaak op hun grondgebied doen gevoelen.

13. Ten slotte wordt in vele door de nationale autoriteiten behandelde zaken zowel een beroep gedaan op argumenten die aan het nationale recht zijn ontleend, als op argumenten die aan het EER-mededingingsrecht zijn ontleend. Met het oog op de procesefficiëntie geeft de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA er de voorkeur aan dat de nationale autoriteiten zelf rechtstreeks het EER-recht toepassen in plaats van de ondernemingen te verplichten zich tot de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA te wenden voor de behandeling van de aspecten van hun zaak die onder het EER-recht vallen.

14. Overigens is in de voorbije dertig jaar op een steeds groter aantal vragen uit het communautaire en EER-mededingingsrecht een duidelijk antwoord gegeven door de rechtspraak van het Hof van Justitie en het Gerecht van eerste aanleg van de Europese Gemeenschappen en van het EVA-Hof, alsmede door beschikkingen van de Commissie en de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA inzake principiële vraagstukken, de vrijstellingsverordeningen van de Commissie en de besluiten overeenkomstig de groepsvrijstellingsverordeningen van de Commissie waarnaar wordt verwezen in bijlage XIV bij de EER-Overeenkomst. Dit vergemakkelijkt de toepassing van dat recht door de nationale autoriteiten.

15. Toezichthoudende Autoriteit van de EVA is voornemens deze samenwerking ten aanzien van mededingingsautoriteiten van alle EVA-staten aan te moedigen. De nationale wetgeving van de EVA-staten stelt die mededingingsautoriteiten echter niet

de proceduremiddelen ter beschikking om artikel 53, lid 1, en artikel 54 van de EER-Overeenkomst toe te passen. De onder deze EER-bepalingen vallende gedragingen kunnen door de nationale autoriteiten uitsluitend op grond van het nationale recht daadwerkelijk worden aangepakt.

Naar het oordeel van de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA is het wenselijk dat de nationale autoriteiten de artikelen 53 en 54 van de EER-Overeenkomst, eventueel in combinatie met hun interne mededingingsregels, toepassen bij de behandeling van zaken die binnen de werkingssfeer van deze bepalingen vallen.

16. Ingeval deze autoriteiten deze mogelijkheid niet hebben en derhalve bij de behandeling van die zaken uitsluitend hun nationale recht kunnen toepassen, moet er bij de toepassing van dat recht op worden toegezien, dat geen afbreuk wordt gedaan aan een eenvormige toepassing - op het gehele gebied van de EER - van de EER-rechtsvoorschriften betreffende de ondernemersafspraken en dat de daarbij behorende uitvoeringsbesluiten onverminderd van kracht blijven⁽¹³⁾. In ieder geval moet de oplossing die wordt gegeven aan een zaak die binnen de werkingssfeer van het EER-recht valt daarmee verenigbaar zijn, daar conflicten die zich zouden voordoen tussen de tenuitvoerlegging van het nationaal en het EER-mededingingsrecht krachtens de EER-Overeenkomst zodanig moeten worden opgelost dat het EER-recht voorrang heeft. Dit beginsel heeft ten doel iedere nationale maatregel uit te sluiten die de volle werking van de bepalingen van de EER-Overeenkomst in gevaar kan brengen⁽¹⁴⁾. Bovendien volgt uit artikel 3 van de EER-Overeenkomst en artikel 2 van de Toezichthoudende Autoriteit- en Hof-Overeenkomst dat de EVA-staten loyaal moeten samenwerken en geen maatregelen mogen nemen die de verwezenlijking van de doelstellingen van de EER-Overeenkomst in gevaar kunnen brengen.

17. Het gevaar voor tegenstrijdige beslissingen is groter wanneer de nationale autoriteit haar nationale recht toepast dan wanneer zij het EER-recht toepast. Wanneer een mededingingsautoriteit van een EVA-staat het EER-recht toepast, is zij immers verplicht eerder door de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA of de Commissie in dezelfde zaak genomen beslissingen in acht te nemen. Wanneer er in de zaak slechts een administratieve brief is verzonden, binden krachtens de rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen en artikel 6 van de EER-Overeenkomst dergelijke brieven de nationale rechterlijke instanties weliswaar niet, maar vormt het door de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA of de Commissie⁽¹⁵⁾ meegedeelde standpunt een feitelijk gegeven waarmee zij bij hun onderzoek naar de overeenstemming van de betrokken overeenkomsten of gedragingen met artikel 53 rekening kunnen houden⁽¹⁶⁾. De Toezichthoudende Autoriteit van de EVA is van oordeel dat hetzelfde geldt voor de nationale mededingingsautoriteiten.

⁽¹³⁾ Zaak 14/68, Wilhelm e.a./Bundeskartellamt, Jurispr. 1969, blz. 1, r.o. 4.

⁽¹⁴⁾ Zie punt 14 van de Bekendmaking van de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA betreffende de samenwerking tussen de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA en de nationale rechterlijke instanties bij de toepassing van de artikelen 53 en 54 van de EER-Overeenkomst.

⁽¹⁵⁾ Zie voetnoot 2.

⁽¹⁶⁾ Zaak 99/79, Lancôme/Etos, Jurispr. 1980, blz. 2511, r.o. 11, aangehaald in punt 18 van voornoemde Bekendmaking betreffende de samenwerking tussen de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA en de nationale rechterlijke instanties bij de toepassing van de artikelen 53 en 54.

18. Wanneer een inbreuk op artikel 53 of 54 bij beschikking van de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA of Commissie wordt vastgesteld, staat deze beschikking aan toepassing van het nationale recht in de weg, voorzover dit zou toestaan hetgeen de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA heeft verboden. Immers, de verbodsbepalingen van artikel 53, lid 1, en artikel 54 hebben ten doel een onvervalste mededinging in een homogene EER te waarborgen. Zij moeten strikt worden nageleefd, omdat anders afbreuk wordt gedaan aan de doeltreffendheid en de eenvormigheid van EER-mededingingsregels en ter uitvoering hiervan aangenomen besluiten⁽¹⁷⁾.

19. Het antwoord op de vraag of de nationale autoriteiten hun strengere nationale mededingingsrecht mogen toepassen wanneer de door hen te beoordelen situatie vooraf het voorwerp is geweest van een individuele ontheffingsbeschikking van de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA of de Commissie dan wel onder een groepsvrijstellingsverordening valt, is uit juridisch oogpunt minder eenduidig. In het arrest Wilhelm heeft het Hof voor recht verklaard dat door het Verdrag „de gezagsorganen der Gemeenschap (. . .), zij het langs indirecte weg, in staat worden gesteld een zeker positief beleid te voeren, dat erop gericht is de harmonische ontwikkeling der economische activiteit binnen de gehele Gemeenschap te bevorderen” (r.o. 5). In de zaak *Bundeskartellamt/Volkswagen en VAG Leasing*⁽¹⁸⁾ heeft de Commissie reeds het standpunt verdedigd dat de nationale autoriteiten vrijgestelde overeenkomsten niet kunnen verbieden. De eenvormige toepassing van het Gemeenschapsrecht zou immers worden aangetast telkens wanneer de krachtens het Gemeenschapsrecht verleende vrijstelling afhankelijk zou worden gemaakt van de nationale regels terzake. Anders zou niet alleen een en dezelfde overeenkomst van lidstaat tot lidstaat verschillend worden behandeld, waardoor de eenvormige toepassing van het Gemeenschapsrecht wordt aangetast, maar zou ook de volle werking worden miskend van een uitvoeringsmaatregel van het Verdrag, namelijk een vrijstellingsbeschikking in de zin van artikel 81, lid 3. In de genoemde zaak behoefde het Hof over deze rechtsvraag echter geen uitspraak te doen. Zoals reeds eerder is vermeld, is de gelijktijdige tenuitvoerlegging van nationaal recht in de EVA-staten alleen verenigbaar met het EER-recht voorzover deze geen afbreuk doet aan de doeltreffendheid en de eenvormigheid van EER-mededingingsregels en ter uitvoering hiervan aangenomen besluiten.

20. Wanneer het directoraat Mededinging en overheidssteun van de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA een administratieve brief verzendt, waarin het standpunt wordt ingenomen dat een bepaalde overeenkomst of feitelijke gedraging onverenigbaar is met artikel 53 van de EER-Overeenkomst, maar tevens wordt verklaard dat op grond van administratieve prioriteiten niet aan de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA zal worden voorgesteld terzake een besluit te nemen overeenkomstig de formele procedures van hoofdstuk II van Protocol 4 bij de Toezichthoudende Autoriteit- en Hof-Overeenkomst, staat het de nationale autoriteiten van de landen op wier grondgebied de overeenkomst of feitelijke gedraging gevolgen heeft, uiteraard vrij maatregelen te nemen ten aanzien van deze overeenkomst of gedraging.

⁽¹⁷⁾ Zie voetnoot 14.

⁽¹⁸⁾ Zaak C-266/93, Jurispr. 1995, blz. I-3477; zie ook de conclusie van advocaat-generaal Tesouro in dezelfde zaak, punt 51.

21. In het geval van een administratieve brief waarin het directoraat Mededinging en overheidssteun het standpunt inneemt dat een overeenkomst de mededinging beperkt in de zin van artikel 53, lid 1, maar aan de voorwaarden voldoet om voor een ontheffing uit hoofde van artikel 53, lid 3, in aanmerking te komen, nodigt de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA de nationale autoriteiten uit haar te raadplegen, voordat zij beslissen of het wenselijk is een besluit, op grond van het EER-recht dan wel het nationale recht, te nemen dat in een andere richting gaat.

22. Volgens het arrest van het Hof van Justitie in de zaak *Procureur de la République/Giry en Guerlain*⁽¹⁹⁾ kan, in het geval van administratieve brieven waarin de Commissie het standpunt inneemt dat er voor haar op grond van de haar beschikbare gegevens geen aanleiding is om op te treden uit hoofde van artikel 81, lid 1, of artikel 82 van het Verdrag, „deze omstandigheid (. . .) op zichzelf niet beletten dat de nationale autoriteiten op deze overeenkomsten of gedragingen de bepalingen van intern mededingingsrecht toepassen die eventueel strenger zijn dan het Gemeenschapsrecht op dit gebied”. Het feit dat de Commissie heeft geoordeeld dat een bepaalde praktijk niet valt onder het verbod van artikel 85, leden 1 en 2, [nu artikel 81, leden 1 en 2] of artikel 82 waarvan de werkingssfeer „beperkt is tot kartels [of misbruik van machtsposities] die de handel tussen lidstaten ongunstig kunnen beïnvloeden, staat er geenszins aan in de weg dat deze praktijk door de nationale autoriteiten wordt bezien vanuit het oogpunt van de beperkende gevolgen die zij in het nationale kader kan veroorzaken”. De Toezichthoudende Autoriteit van de EVA is van mening dat dezelfde beginselen moeten worden toegepast op administratieve brieven met een equivalente inhoud van de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA ten aanzien van de nationale autoriteiten van de EVA-staten.

II. RICHTSNOEREN VOOR DE TAAKVERDELING

23. De samenwerking tussen de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA en de nationale mededingingsautoriteiten vindt plaats binnen het bestaande wettelijke kader. Om te beginnen moet de betrokken gedraging, om niet alleen onder het nationale mededingingsrecht maar ook onder het EER-recht te vallen, de handel tussen de overeenkomstsluitende partijen merkbaar ongunstig kunnen beïnvloeden. Voorts heeft de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA de uitsluitende bevoegdheid om artikel 53, lid 1, van de EER-Overeenkomst uit hoofde van artikel 53, lid 3, buiten toepassing te verklaren.

24. Daarenboven kunnen de beslissingen van een nationale instantie in de praktijk slechts op een doeltreffende wijze worden toegepast op mededingingsbeperkingen waarvan de gevolgen zich in hoofdzaak voordoen op het grondgebied van de staat waaronder deze instantie ressorteert. Dit is met name het geval bij de in artikel 4, lid 2, onder a), van hoofdstuk II van Protocol 4 bij de Toezichthoudende Autoriteit- en Hof-Overeenkomst bedoelde mededingingsregelingen, namelijk overeenkomsten, besluiten of onderling afgestemde feitelijke gedragingen waaraan slechts ondernemingen uit één EVA-staat of lid-

⁽¹⁹⁾ Gevoegde zaken 253/78 en 1 tot en met 3/79, *Procureur de la République/Giry en Guerlain*, Jurispr. 1980, blz. 2327, r.o. 18.

staat deelnemen en die, hoewel zij geen betrekking hebben op de invoer of de uitvoer tussen overeenkomstsluitende partijen, de handel binnen de EER nadelig kunnen beïnvloeden⁽²⁰⁾. Wanneer een nationale instantie een onderzoek instelt buiten haar landsgrenzen, met name wanneer daarbij verificaties in bedrijven noodzakelijk zijn, alsmede bij de extraterritoriale tenuitvoerlegging van de beslissingen van een dergelijke instantie doen zich immers grote juridische moeilijkheden voor. De Toezichthoudende Autoriteit van de EVA moet bijgevolg in de meeste gevallen zelf de behandeling op zich nemen van zaken waarbij ondernemingen betrokken zijn, waarvan de relevante activiteiten in verschillende EVA-staten worden uitgeoefend.

25. Voorts is het een vereiste dat een nationale autoriteit over afdoende personele en materiële middelen beschikt en de nodige bevoegdheden bezit, om de onder het EER-recht vallende zaken die zij wil behandelen ook tot een goed einde te kunnen brengen. De doeltreffendheid van het optreden van de nationale autoriteit hangt met andere woorden af van de onderzoeksbevoegdheden, van de rechtsmiddelen waarover zij beschikt om een zaak te beslechten, met name haar bevoegdheid om in spoedeisende zaken voorlopige maatregelen te treffen, en van de sancties die zij kan opleggen aan ondernemingen die schuldig worden bevonden aan inbreuken op de mededingingsregels. De Toezichthoudende Autoriteit van de EVA wil niet dat de verschillen in de in de diverse EVA-staten geldende procedureregels kunnen leiden tot oplossingen met een onderscheiden graad van doeltreffendheid bij de behandeling van gelijksoortige zaken.

26. Om te bepalen welke zaken zij zelf behandelt, houdt de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA rekening met de gevolgen van de mededingingsregeling of van het misbruik van een machtspositie en met de aard van de inbreuk.

In beginsel behandelen de nationale autoriteiten de zaken waarvan de gevolgen zich in hoofdzaak op hun grondgebied doen gevoelen en waarvan een eerste onderzoek uitwijst dat zij waarschijnlijk niet voor een vrijstelling uit hoofde van artikel 53, lid 3, van de EER-Overeenkomst in aanmerking komen. De Toezichthoudende Autoriteit van de EVA behoudt zich echter het recht voor, bepaalde zaken met een bijzonder belang voor de werking van de EER-Overeenkomst zelf te behandelen.

In hoofdzaak nationale gevolgen

27. Vooraf zij erop gewezen dat hier alleen zaken ter sprake komen die binnen de werkingssfeer van de artikelen 53 en 54 van de EER-Overeenkomst vallen.

Er kan van worden uitgegaan, dat de daadwerkelijke en voorzienbare gevolgen van een mededingingsregeling of van een misbruik van machtspositie nauw verband houden met het grondgebied waar de mededingingsregeling of gedraging wordt uitgevoerd, alsmede met de relevante geografische markt voor de betrokken producten of diensten.

⁽²⁰⁾ Volgens het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen is het mogelijk dat een overeenkomst, ofschoon „geen betrekking hebbend op de invoer of de uitvoer tussen lidstaten” in de zin van artikel 4 van Verordening nr. 17, nochtans, „de handel tussen lidstaten nadelig beïnvloedt” in de zin van artikel 85, lid 1, van het Verdrag (arrest van het Hof van Justitie in zaak 43/69, Bilger/Jehle, Jurispr. 1970, blz. 127, r.o. 5).

28. Wanneer de relevante geografische markt beperkt is tot het grondgebied van een EVA-staat en de mededingingsregeling of feitelijke gedraging enkel in deze staat wordt uitgevoerd, moet ervan worden uitgegaan dat de gevolgen ervan zich in hoofdzaak in deze staat zullen voordoen, zelfs wanneer deze mededingingsregeling of feitelijke gedraging in theorie de handel tussen staten ongunstig kan beïnvloeden.

Aard van de inbreuk: zaken waarvoor geen ontheffing kan worden verleend

29. Het navolgende geldt voor zaken die voor de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA worden gebracht, voor zaken die bij een nationale mededingingsautoriteit aanhangig zijn gemaakt en voor zaken waarvan zowel de ene als de andere autoriteit kennis kan nemen.

Onderscheid moet worden gemaakt tussen inbreuken op artikel 53 en inbreuken op artikel 54 van de EER-Overeenkomst.

30. De Toezichthoudende Autoriteit van de EVA is bij uitsluiting bevoegd krachtens artikel 53, lid 3, van de EER-Overeenkomst de bepalingen van artikel 53, lid 1, buiten toepassing te verklaren. Elke aangemelde mededingingsregeling die a priori voor een ontheffing in aanmerking komt, moet derhalve door de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA worden onderzocht. Zij houdt daarbij rekening met de dienaangaande door het Hof van Justitie en het Gerecht van eerste aanleg van de Europese Gemeenschappen en het EVA-Hof ontwikkelde criteria, maar ook met de betreffende EER-regels en haar eigen beschikkingspraktijk.

31. De Toezichthoudende Autoriteit van de EVA moet haar rol ook zelf vervullen met betrekking tot klachten waarvan het voorwerp tot haar uitsluitende bevoegdheden behoort, zoals de intrekking van een voorheen uit hoofde van artikel 53, lid 3, verleende vrijstelling⁽²¹⁾.

32. Een dergelijke beperking bestaat daarentegen niet ten aanzien van de tenuitvoerlegging van artikel 54 van de EER-Overeenkomst. De Toezichthoudende Autoriteit van de EVA en de EVA-staten hebben terzake een samenlopende bevoegdheid om klachten te onderzoeken en misbruiken van een machtspositie te bestraffen.

Zaken met een bijzonder belang voor de werking van de EER-Overeenkomst

33. Sommige zaken die naar het oordeel van de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA een bijzonder belang voor de werking van de EER-Overeenkomst hebben, zullen in de meeste gevallen door de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA worden behandeld, zelfs indien zij voldoen aan de hierboven genoemde voorwaarden (punten 27 en 28, en 29 tot en met 32) om door een nationale autoriteit te kunnen worden behandeld.

34. Onder deze categorie vallen zaken die een nieuw juridisch vraagstuk aan de orde stellen, met andere woorden een vraagstuk waarover nog in geen beschikking van de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA of de Commissie, of in geen arrest van het Hof van Justitie en het Gerecht van eerste aanleg van de Europese Gemeenschappen of het EVA-Hof uitspraak is gedaan.

⁽²¹⁾ Automec II, zie voetnoot 3, r.o. 75.

35. Het economische gewicht van een zaak is op zichzelf geen reden haar door de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA te laten behandelen. Dit zou anders kunnen liggen wanneer de toegang van marktdeelnemers uit andere EVA-staten tot de betrokken markten ernstig wordt belemmerd.

36. Een bijzonder belang voor de werking van de EER-Overeenkomst kunnen voorts mededingingsbeperkende gedragingen hebben waarvan een van de volgende soorten ondernemingen wordt verdacht: een openbaar bedrijf, een onderneming waaraan een EVA-staat bijzondere of uitsluitende rechten heeft verleend in de zin van artikel 59, lid 1, van de EER-Overeenkomst, of een onderneming die belast is met het beheer van diensten van algemeen economisch belang of die het karakter dragen van een fiscaal monopolie in de zin van artikel 59, lid 2, van de EER-Overeenkomst.

III. SAMENWERKING BIJ ZAKEN DIE EERST BIJ DE TOEZICHTHOUDENDE AUTORITEIT VAN DE EVA AANHANGIG ZIJN GEMAAKT

37. De door de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA behandelde zaken kunnen op drieërlei wijze aanhangig zijn gemaakt: ambtshalve, door aanmelding of op klachte. Ambtshalve procedures komen door hun aard niet voor een gedecentraliseerde behandeling door de nationale mededingingsautoriteiten in aanmerking.

38. Wegens de uitsluitende bevoegdheid van de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA inzake de toepassing van artikel 53, lid 3, van de EER-Overeenkomst in individuele zaken is uitgesloten dat zaken die krachtens artikel 4, lid 1, van hoofdstuk II van Protocol 4 bij de Toezichthoudende Autoriteit- en Hof-Overeenkomst zijn aangemeld door partijen die zich op artikel 53, lid 3, wenssen te beroepen, op initiatief van de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA door een nationale mededingingsautoriteit worden behandeld. Volgens de rechtspraak van het Gerecht van eerste aanleg en krachtens artikel 6 van de EER-Overeenkomst volgt uit die uitsluitende bevoegdheid dat degene die een verzoek om ontheffing doet, het recht heeft van de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA een beslissing over de gegrondheid van zijn verzoek te verkrijgen⁽²²⁾.

39. De nationale mededingingsautoriteiten kunnen op verzoek van de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA de klachten behandelen waarbij de toepassing van artikel 53, lid 3, niet in het geding is, namelijk die welke mededingingsregelingen betreffen waarvoor aanmelding verplicht is uit hoofde van artikel 4, lid 1, van hoofdstuk II van Protocol 4 bij de Toezichthoudende Autoriteit- en Hof-Overeenkomst en artikel 1, lid 1, van bijlage XIV bij de EER-Overeenkomst, maar die niet bij de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA zijn aangemeld en die welke zijn gebaseerd op een beweerde schending van artikel 54 van de EER-Overeenkomst. Klachten waarvan het voorwerp tot de uitsluitende bevoegdheid van de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA behoort, zoals de intrekking van een vrijstel-

ling, kunnen daarentegen niet naar behoren door een nationale mededingingsautoriteit worden behandeld⁽²³⁾.

40. De in de punten 23 tot en met 36 genoemde beoordelingscriteria ter bepaling of een zaak door de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA dan wel door een nationale autoriteit moet worden behandeld, met name ten aanzien van de territoriale reikwijdte van de gevolgen van de mededingingsregeling of de machtspositie (punten 27 en 28) moeten in aanmerking worden genomen.

Recht van de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA om een klacht af te wijzen

41. Blijkens de rechtspraak van het Gerecht van eerste aanleg van de Europese Gemeenschappen heeft de Commissie onder zekere voorwaarden het recht een klacht af te wijzen waarvan het communautaire belang niet zodanig is dat het de voortzetting van het onderzoek van de zaak gerechtvaardigd⁽²⁴⁾. De Toezichthoudende Autoriteit van de EVA meent dat een overeenkomstig beginsel op grond van voldoende belang voor de werking van de EER-Overeenkomst door de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA in het kader van de EER-Overeenkomst kan worden toegepast.

42. Het aldus aan de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA verleende recht om een klacht af te wijzen, vindt zijn grondslag in de samenlopende bevoegdheid van de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA, de nationale rechterlijke instanties en — voorzover die terzake bevoegd zijn — de nationale mededingingsautoriteiten inzake de toepassing van artikel 53, lid 1, en artikel 54 van de EER-Overeenkomst en de daaruit voortvloeiende bescherming van de klagers voor de rechterlijke en administratieve instanties. Het is vaste rechtspraak van het Hof van Justitie en het Gerecht van eerste aanleg van de Europese Gemeenschappen dat, gelet op deze samenlopende bevoegdheden, artikel 3 van Verordening nr. 17 (de rechtsgrondslag voor het indienen bij de Commissie van een klacht wegens schending van artikel 81 of artikel 82 van het Verdrag), dat overeenstemt met artikel 3 van hoofdstuk II van Protocol 4 bij de Toezichthoudende Autoriteit- en Hof-Overeenkomst, aan degene die op grond van dat artikel een verzoek heeft ingediend, geen recht geeft op een beschikking van de Commissie in de zin van artikel 249 van het EG-Verdrag betreffende het al dan niet bestaan van de beweerde inbreuk⁽²⁵⁾. De Toezichthoudende Autoriteit van de EVA is van mening dat hetzelfde ten aanzien van haar geldt krachtens artikel 3 van de Toezichthoudende Autoriteit- en Hof-Overeenkomst.

Voorwaarden voor afwijzing van een klacht

43. Voor de behandeling van een klacht door een nationale autoriteit is vereist dat voldaan is aan de hierna uiteengezette specifieke voorwaarden, voortvloeiend uit de rechtspraak van het Gerecht van eerste aanleg van de Europese Gemeenschappen.

⁽²³⁾ Automec II, zie voetnoot 3, r.o. 75.

⁽²⁴⁾ Automec II, zie voetnoot 3, r.o. 85; aangehaald in zaak T-114/92, BEMIM/Commissie, Jurispr. 1995, blz. II-147, r.o. 80 en in zaak T-77/95, SFEI e.a./Commissie, Jurispr. 1997, blz. II-1, r.o. 29 en 55.

⁽²⁵⁾ Zie met name zaak 125/78, GEMA/Commissie, Jurispr. 1979, blz. 3173, r.o. 17, en zaak T-16/91, Rendo e.a./Commissie, Jurispr. 1992, blz. II-2417, r.o. 98.

⁽²²⁾ Zaak T-23/90, Peugeot/Commissie, Jurispr. 1991, blz. II-653, r.o. 47.

44. De eerste dezer voorwaarden bestaat erin dat de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA, teneinde te kunnen vaststellen of er al dan niet sprake is van een voldoende groot belang voor de werking van de EER-Overeenkomst bij het voortzetten van het onderzoek, de in de klacht aangevoerde feitelijke en juridische elementen zorgvuldig dient te onderzoeken⁽²⁶⁾. Krachtens het in artikel 16 van de Toezichthoudende Autoriteit- en Hof-Overeenkomst neergelegde motiveringsvereiste dient de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA aan de klager aan te geven op grond van welke juridische en feitelijke overwegingen zij heeft geconcludeerd dat er niet sprake was van voldoende belang voor de werking van de EER-Overeenkomst om het onderzoek voort te zetten. De Toezichthoudende Autoriteit van de EVA kan dus niet volstaan met een abstracte verwijzing naar het belang voor de werking van de EER-Overeenkomst⁽²⁷⁾.

45. Om te beoordelen of zij een klacht wegens onvoldoende belang voor de werking van de EER-Overeenkomst mag afwijzen, dient de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA in het bijzonder een afweging te maken tussen het belang van de gestelde inbreuk voor de werking van de EER-Overeenkomst, de waarschijnlijkheid dat zij het bestaan ervan kan aantonen en de reikwijdte van de onderzoeksmaatregelen die nodig zijn om onder optimale voorwaarden haar toezicht op de eerbiediging van de artikelen 53 en 54 van de EER-Overeenkomst uit te oefenen⁽²⁸⁾. Wanneer met name de gevolgen van de in een klacht gestelde inbreuken zich hoofdzakelijk op het grondgebied van slechts één lidstaat doen gevoelen, en wanneer de bevoegde rechterlijke en administratieve autoriteiten van die lidstaat reeds zijn aangezocht voor geschillen tussen de klager en degene tegen wie de klacht is gericht, heeft de Commissie - zoals het Gerecht van eerste aanleg heeft geoordeeld in de zaak Bemim⁽²⁹⁾ - het recht de klacht af te wijzen op grond van het feit dat er geen sprake is van een voldoende communautair belang voor het voortzetten van het onderzoek, mits de rechten van de klager op afdoende wijze kunnen worden beschermd. Onder soortgelijke omstandigheden op het grondgebied van één EVA-staat, kan de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA een klacht afwijzen wegens onvoldoende belang voor de werking van de EER-Overeenkomst om het onderzoek voort te zetten, mits de rechten van de klager op afdoende wijze kunnen worden beschermd. In verband met de lokalisatie van de gevolgen van een mededingingsregeling geldt dit met name ten aanzien van mededingingsregelingen waaraan slechts ondernemingen uit één lidstaat of EVA-staat deelnemen en die, hoewel zij geen betrekking hebben op de invoer of de uitvoer tussen overeenkomstsluitende partijen, in de zin van artikel 4, lid 2, onder a) van hoofdstuk II van Protocol 4 bij de Toezichthoudende Autoriteit- en Hof-Overeenkomst⁽³⁰⁾, toch de handel tussen de EVA-staten ongunstig kunnen beïnvloeden. Aangaande de bescherming van de rechten van de klager acht de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA het noodzakelijk dat deze door de aanhangigmaking van de zaak bij de betrokken nationale autoriteit op volledige afdoende wijze wordt gewaarborgd. Wat dit laatste punt betreft, is het volgens de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA voor een doeltreffend

optreden van de nationale autoriteit van essentieel belang dat deze de mogelijkheid heeft om, indien nodig, voorlopige maatregelen vast te stellen, onverminderd de in het recht van sommige EVA-staten verankerde mogelijkheid dat dergelijke maatregelen met de vereiste doeltreffendheid door een rechterlijke instantie worden genomen.

Procedure

46. Wanneer de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA van oordeel is dat aan deze voorwaarden is voldaan, vraagt zij de mededingingsautoriteit van de EVA-staat waarin de gevolgen van de gewraakte overeenkomst of feitelijke gedraging zich hoofdzakelijk doen gevoelen, of deze aanvaardt de klacht te onderzoeken en dienaangaande een beslissing te nemen. Zo het antwoord bevestigend is, wijst de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA de bij haar ingediende klacht af wegens onvoldoende belang voor de werking van de EER-Overeenkomst, waarbij wordt verwezen naar het feit dat dezelfde zaak, ambtshalve of op verzoek van klager, bij de nationale mededingingsautoriteit aanhangig is gemaakt. De Toezichthoudende Autoriteit van de EVA stelt de in haar bezit zijnde relevante bescheiden ter beschikking van de autoriteit⁽³¹⁾.

47. Met betrekking tot het onderzoek van de klacht moet worden verduidelijkt dat, overeenkomstig het arrest van het Hof van Justitie in zaak C-67/91⁽³²⁾ (de zaak „van de Spaanse banken”), de nationale mededingingsautoriteiten, in het kader van de toepassing van de nationale en EER-mededingingsregels, niet als bewijsmiddel kunnen gebruiken de niet bekendgemaakte inlichtingen in de antwoorden op de krachtens artikel 11 van hoofdstuk II van Protocol 4 bij de Toezichthoudende Autoriteit- en Hof-Overeenkomst tot de ondernemingen gerichte verzoeken om inlichtingen en de bij verificaties op grond van artikel 14 van hetzelfde hoofdstuk verkregen inlichtingen. Niettemin vormen deze inlichtingen aanwijzingen die in voorkomend geval in aanmerking kunnen worden genomen om de inleiding van een nationale procedure te rechtvaardigen⁽³³⁾.

IV. SAMENWERKING BIJ ZAKEN DIE EERST BIJ EEN NATIONALE MEDEDINGINGSAUTORITEIT AANHANGIG ZIJN GEMAAKT

Inleiding

48. Het gaat hier om zaken binnen de werkings sfeer van het EER-mededingingsrecht die door een nationale mededingingsautoriteit op eigen initiatief worden behandeld en waarbij deze

⁽²⁶⁾ Automec II, zie voetnoot 3, r.o. 82.

⁽²⁷⁾ Automec II, zie voetnoot 3, r.o. 85.

⁽²⁸⁾ Automec II, zie voetnoot 3, r.o. 86; aangehaald in het arrest BEMIM, r.o. 80.

⁽²⁹⁾ Zie voetnoot 24, r.o. 86.

⁽³⁰⁾ Zie voetnoot 20.

⁽³¹⁾ In geval van inlichtingen waarbij met het oog op de bescherming van de anonimiteit van de informant om geheimhouding is verzocht, is de instelling die deze informatie aanvaardt, krachtens artikel 122 van de EER-Overeenkomst ertoe gehouden die voorwaarde in acht te nemen (zaak 145/83, Adams/Commissie, Jurispr. 1985, blz. 3539, r.o. 34). De Toezichthoudende Autoriteit van de EVA zal derhalve aan de nationale autoriteiten niet de naam mededelen van haar anonieme informanten, behalve wanneer deze op verzoek van de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA hun eis om anonimiteit te blijven ten aanzien van de nationale autoriteit die hun klacht te behandelen zal krijgen, willen intrekken.

⁽³²⁾ Zaak C-67/91, Dirección General de Defensa de la Competencia/Asociación Española de Banca Privada (AEB), Jurispr. 1992, blz. I-4785, dictum.

⁽³³⁾ Zie voetnoot 32, r.o. 39 en 43.

zich baseert op artikel 53, lid 1, en artikel 54 van de EER-Overeenkomst, alleen of in samenhang met de eigen nationale mededingingsregels, dan wel, zo dit niet mogelijk is, op de eigen nationale mededingingsregels alleen. Het gaat derhalve om alle zaken binnen deze werkingssfeer waarnaar een nationale autoriteit een onderzoek instelt voordat de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA daartoe eventueel besluit, ongeacht de wijze waarop de zaak aanhangig is gemaakt (ambtshalve, door aanmelding of op klachte, enzovoort). Dit zijn dus de zaken die aan de in deel II (richtsnoeren voor de taakverdeling) van deze mededeling genoemde voorwaarden voldoen.

49. Bij zaken die zij uit hoofde van het EER-recht behandelen, is het gewenst dat de nationale autoriteiten de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA stelselmatig op de hoogte houden van de door hen ingeleide procedure de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA stelt de nationale autoriteiten in de overige EVA-staten daarvan in kennis.

50. Deze samenwerking is in het bijzonder noodzakelijk bij zaken met een bijzonder belang voor de werking van de EER, zoals bedoeld in de punten 33 tot en met 36. Het betreft alle zaken die een nieuw juridisch probleem aan de orde stellen, zodat wordt voorkomen dat op grond van het nationale of EER-recht beslissingen worden genomen die met het laatstgenoemde onverenigbaar zijn; voorts van zaken die uit een economisch oogpunt van het grootste belang zijn, alleen die waarbij de toegang van marktdeelnemers uit andere lidstaten of EVA-staten tot de betrokken nationale markt ernstig wordt belemmerd; en ten slotte zaken waarbij een openbare of daarmee gelijk te stellen onderneming (in de zin van artikel 59, leden 1 en 2, van de EER-Overeenkomst) van een mededingingsbepurende gedraging wordt verdacht. Elke nationale autoriteit beoordeelt, eventueel na raadpleging van de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA, of een bepaalde zaak tot een van de genoemde categorieën behoort.

51. Het onderzoek van deze zaken wordt door de nationale mededingingsautoriteiten gevoerd volgens de procedures van hun nationale recht, ongeacht of zij optreden met het oog op de toepassing van het EER-mededingingsrecht dan wel van het nationale mededingingsrecht⁽³⁴⁾.

52. Evenals de nationale rechters bij wie mededingingszaken aanhangig zijn waarop de artikelen 53 en 54 van de EER-Overeenkomst van toepassing zijn, kunnen nationale mededingingsautoriteiten die deze artikelen moeten toepassen, naar het oordeel van de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA, voorzover het toepasselijke nationale procesrecht zulks toelaat en onverminderd artikel 122 van de EER-Overeenkomst, altijd bij de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA inlichtingen inwinnen over de stand van de procedure die deze instelling in voorkomend geval heeft ingeleid en over de waarschijnlijkheid dat zij zich krachtens hoofdstuk II van Protocol 4 bij de Toezichthoudende Autoriteit- en Hof-Overeenkomst officieel uitsprekt over de zaken die deze nationale autoriteiten op eigen initiatief in behandeling hebben genomen. Onder dezelfde voorwaarden kunnen de nationale mededingingsautoriteiten,

wanneer de concrete toepassing van artikel 53, lid 1, of artikel 54 bijzondere moeilijkheden oplevert, met de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA contact opnemen de economische en juridische inlichtingen in te winnen die zij hen kan verschaffen⁽³⁵⁾.

53. De Toezichthoudende Autoriteit van de EVA is ervan overtuigd, dat een nauwe samenwerking met de nationale autoriteiten tegenstrijdige beschikkingen kan voorkomen. Wanneer in een procedure voor de nationale gezagsorganen blijkt, dat de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA een voor haar hangende procedure betreffende dezelfde zaak mogelijkerwijze zal afsluiten met een beschikking welke zich met de werking van de beschikking van de nationale autoriteiten niet verdraagt, ligt het op de weg van de nationale gezagsorganen passende maatregelen te nemen (Walt Wilhelm), teneinde te garanderen dat de uitvoeringsbesluiten van het EER-mededingingsrecht hun volle uitwerking hebben. Deze maatregelen dienen naar het oordeel van de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA in de regel te bestaan in de opschorting van de uitspraak van de nationale autoriteiten in afwachting van de afloop van de procedure bij de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA. Wanneer de nationale autoriteit haar nationaal recht toepast, wordt deze opschorting gemotiveerd door de beginselen dat de gelijkijdige tenuitvoerlegging van nationaal mededingingsrecht en EER-recht geen afbreuk mag doen aan de doeltreffendheid en de eenvormigheid van de EER-mededingingsregels, de ter uitvoering van deze regels aangenomen besluiten⁽³⁶⁾ en de rechtszekerheid; wanneer zij het EER-recht toepast, wordt deze opschorting alleen gemotiveerd door het rechtszekerheidsbeginsel. De Toezichthoudende Autoriteit van de EVA zal trachten de zaken die het voorwerp vormen van aldus opgeschorte nationale procedures bij voorrang te behandelen. Ook kan echter aan een tweede mogelijke oplossing worden gedacht, namelijk dat de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA wordt geraadpleegd, voordat de nationale beslissing wordt genomen. Deze raadpleging zou, met inachtneming van het genoemde arrest in de zaak van de Spaanse banken, bestaan in een uitwisseling van stukken ter voorbereiding van de voorgenomen beslissingen, zodat de autoriteiten van de EVA-staten in staat zijn in hun eigen beslissing met het standpunt van de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA rekening te houden, zonder dat deze moet worden opgeschort totdat de beschikking van de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA is gegeven.

Procedure

Klachten

54. Omdat klagers de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA niet kunnen dwingen een beschikking over het bestaan van de door hen gestelde inbreuk te geven en de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA het recht heeft een klacht af te wijzen wegens het ontbreken van voldoende belang voor de werking van de EER-Overeenkomst, is er voor de nationale mededingingsautoriteiten geen bijzondere moeilijkheid om klachten te behandelen die in eerste instantie bij hen worden ingediend en die binnen de werkingssfeer van het EER-mededingingsrecht vallen.

⁽³⁴⁾ Zie voetnoot 32, r.o. 32.

⁽³⁵⁾ Zaak C-234/89, Delimitis/Henninger Bräu, Jurispr. 1991, blz. I-935, r.o. 53.

⁽³⁶⁾ Zie voetnoot 14 en punt 16 van deze mededeling.

Aanmeldingen

55. Hoewel het slechts om een zeer gering percentage van het totale aantal bij de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA gedane meldingen gaat, moet bijzondere aandacht worden besteed aan mededingingsregelingen waarnaar door een nationale autoriteit een onderzoek is ingesteld en die bij de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA worden aangemeld om de procedure te vertragen. Onder een verdragende melding wordt verstaan het geval van een onderneming die, bedreigd door een verbod van een mededingingsregeling ten gevolge van een door een nationale autoriteit op grond van artikel 53, lid 1, of van het nationale recht ingeleide procedure, de omstrede overeenkomst bij de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA aanmeldt met het verzoek hiervoor uit hoofde van artikel 53, lid 3, van de EER-Overeenkomst ontheffing te verlenen. Deze melding beoogt te bereiken dat de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA een procedure inleidt overeenkomstig artikel 2, artikel 3 of artikel 6 van hoofdstuk II van Protocol 4 bij de Toezichthoudende Autoriteit- en Hof-Overeenkomst en aldus krachtens artikel 9, lid 3, van dit hoofdstuk de autoriteiten van de EVA-staten de bevoegdheid ontnemt artikel 53, lid 1, toe te passen. Een melding wordt door de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA pas aangemerkt als verdragend, nadat zij contact heeft opgenomen met de betrokken nationale autoriteit en heeft vastgesteld dat deze haar zienswijze deelt. Daarenboven verzoekt de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA de nationale autoriteiten haar spontaan in kennis te stellen van bij hen gedane meldingen die huns inziens verdragend beogen.

56. Hiermee moet het geval worden gelijkgesteld waarin de melding bij de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA geschiedt om de ophanden zijnde inleiding van een nationale verbodsprocedure te verhinderen die kan resulteren in het verbod van de mededingingsregeling⁽³⁷⁾.

57. De Toezichthoudende Autoriteit van de EVA ontzegt degene die een verzoek om ontheffing doet, niet het recht van haar een beslissing over de gegrondheid van zijn verzoek te verkrijgen (zie punt 38). Wanneer de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA evenwel van oordeel is dat deze melding als hoofddoel heeft de nationale procedure te blokkeren door een beroep op haar uitsluitende bevoegdheid inzake ontheffingen, acht zij goede gronden aanwezig om deze niet bij voorrang te behandelen.

58. De nationale autoriteit die de zaak onderzoekt en die derhalve een procedure heeft ingeleid, dient normaal aan de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA haar voorlopig oordeel te vragen over de waarschijnlijkheid dat zij een ontheffing verleent voor de zopas bij haar aangemelde overeenkomst. Wat de nationale rechterlijke instanties betreft, heeft de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA in haar bekendmaking betreffende de samenwerking met nationale rechterlijke instanties verklaard dat deze vraag overbodig is wanneer de nationale rechter, „aan de hand van de criteria die besloten liggen in de rechtspraak van het EVA-Hof, het Hof van Justitie en het Gerecht van eerste aanleg van de Europese Gemeenschappen, alsmede in eerdere besluiten van de Toezichthoudende Autori-

teit van de EVA en de Commissie en besluiten die overeenkomen met de groepsvrijstellingsverordeningen van de Commissie waarnaar wordt verwezen in bijlage XIV bij de EER-Overeenkomst”, de zekerheid heeft verkregen „dat een individuele vrijstelling voor overeenkomsten, besluiten of onderling afgestemde feitelijke gedragingen niet mogelijk is”⁽³⁸⁾. Hetzelfde geldt ten aanzien van nationale autoriteiten.

59. Nadat zij de inhoud van de overeenkomst in feite en in rechte aan een eerste onderzoek heeft onderworpen, deelt de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA zo spoedig mogelijk na ontvangst van de volledige melding haar voorlopig oordeel over de waarschijnlijkheid van een ontheffing mede. Ingeval bij het onderzoek van de melding ten eerste blijkt dat de betrokken overeenkomst waarschijnlijk niet in aanmerking komt voor een ontheffing uit hoofde van artikel 53, lid 3, van de EER-Overeenkomst en ten tweede dat de gevolgen van deze overeenkomst zich in hoofdzaak in één EVA-staat doen gevoelen, zal het oordeel luiden dat de behandeling van deze melding voor de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA geen voorrang heeft.

60. De Toezichthoudende Autoriteit van de EVA stelt de nationale autoriteit die dezelfde zaak onderzoekt, alsmede de anmeldende partijen schriftelijk van dit oordeel in kennis. Zij deelt in haar brief mee, dat het zeer onwaarschijnlijk is dat zij over de bij haar aangemelde mededingingsregeling een uitspraak doet, voordat de aangezochte nationale autoriteit dienangaande een eindbeslissing heeft gegeven, en dat de anmeldende partijen vrijstelling behouden van alle sancties die de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA zou kunnen opleggen.

61. In haar antwoord moet de nationale autoriteit, na kennis te hebben genomen van het oordeel van de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA, zich ertoe te verbinden, onverwijld contact met haar op te nemen indien het onderzoek van de zaak tot een andere conclusie zou leiden dan het oordeel waartoe de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA is gekomen. Dit zou het geval zijn wanneer de nationale autoriteit op basis van haar onderzoek tot de bevinding zou komen dat de betrokken overeenkomst niet behoort te worden verboden op grond van artikel 53, lid 1, van de EER-Overeenkomst of, zo dit niet mogelijk is, op grond van het toepasselijke nationale recht. De nationale autoriteit dient zich er ten slotte toe te verbinden de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA een afschrift van haar eindbeslissing terzake te doen toekomen. De mededingingsautoriteiten van de andere EVA-staten ontvangen ter informatie een afschrift van deze briefwisseling.

62. De Toezichthoudende Autoriteit van de EVA leidt in dezelfde zaak geen procedure in voordat de bij de nationale autoriteit lopende procedure is afgesloten; in de zin van artikel 9, lid 3, van Hoofdstuk II van Protocol 4 bij de Toezichthoudende Autoriteit- en Hof-Overeenkomst, zou dit tot gevolg hebben dat de nationale autoriteit niet langer bevoegd is. Zij wijkt uitsluitend van de regel af, wanneer de nationale autoriteit tegen de verwachting in tot de conclusie zou komen, dat geen inbreuk op artikel 53 of artikel 54 van de EER-Overeenkomst of op haar nationale mededingingsrecht is gepleegd of wanneer de nationale procedure onnodig lang aansleept.

⁽³⁷⁾ Ten aanzien van overeenkomsten die niet moeten worden aangemeld overeenkomstig artikel 4, lid 2, punt 1, van hoofdstuk II van Protocol 4 bij de Toezichthoudende Autoriteit- en Hof-Overeenkomst, zijn punten 56 en 57 van deze mededeling mutatis mutandis ook van toepassing op uitdrukkelijke verzoeken om ontheffing.

⁽³⁸⁾ Bekendmaking betreffende de samenwerking tussen de Commissie en de nationale rechterlijke instanties, punten 27 en 28.

63. Alvorens de procedure in te leiden raadpleegt de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA de nationale autoriteit, om te vernemen welke feitelijke en juridische gronden aan de gunstige beslissing van de nationale autoriteit ten grondslag liggen of wat de oorzaken van de vertraging van de procedure zijn.

V. SLOTBEMERKINGEN

64. Deze mededeling laat de uitleggingsbevoegdheid van het Hof van Justitie en het Gerecht van eerste aanleg van de Europese Gemeenschappen en van het EVA-Hof onverlet.

65. Met het oog op een doeltreffende en eenvormige toepassing van het EER-recht in de gehele EER en ter bevordering van de duidelijkheid en de rechtszekerheid voor ondernemingen nodigt de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA de EVA-staten die er nog geen hebben uit, een wettelijke regeling tot stand te brengen die het hun mededingingsautoriteit mogelijk maakt artikel 53, lid 1, en artikel 54 van de EER-Overeenkomst op doeltreffende wijze toe te passen.

66. Bij de toepassing van deze mededeling nemen de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA en de bevoegde autoriteiten van de EVA-staten, alsmede hun ambtenaren en andere personeelsleden overeenkomstig artikel 20 van hoofdstuk II van Protocol 4 bij de Toezichthoudende Autoriteit- en Hof-Overeenkomst het beroepsgeheim in acht.

67. Deze mededeling geldt niet voor de mededingingsregels voor de vervoersector, gezien het grote aantal specifieke kenmerken van de procedure voor zaken in de sector⁽³⁹⁾.

68. De concrete toepassing van deze mededeling, met name ten aanzien van de ter vergemakkelijking van de uitvoering wenselijk geachte maatregelen, zal jaarlijks door de autoriteiten van de EVA-staten en de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA gezamenlijk worden beoordeeld.

69. Deze mededeling zal uiterlijk vóór het einde van het vierde jaar na de vaststelling ervan opnieuw worden onderzocht.

⁽³⁹⁾ Zie de relevante bepalingen inzake de toepassing van de EER-mededingingsregels op de vervoersector in artikel 3 van Protocol 21 bij de EER-Overeenkomst en de relevante hoofdstukken van Protocol 4 bij de Toezichthoudende Autoriteit- en Hof-Overeenkomst.

Mededeling van de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA betreffende de vierentwintigste wijziging van de formele en materiële regels op het gebied van overheidssteun (verlenging van de geldigheidsduur van de regels inzake steunverlening op het gebied van milieubescherming)

(2000/C 307/07)

Bij haar besluit van 16 februari 2000 heeft de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA bepaald dat, in afwachting van de goedkeuring van herziene regels ter zake, de regels in hoofdstuk 15 van haar richtsnoeren inzake overheidssteun met betrekking tot steunverlening op het gebied van milieubescherming, die op 19 januari 1994 werden goedgekeurd, tot 31 december 2000 van toepassing zullen blijven.

Mededeling van de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA betreffende de vijfentwintigste wijziging van de formele regels en materiële regels op het gebied van overheidssteun (verlenging van de geldigheidsduur van de regels inzake steunmaatregelen ten behoeve van de synthetische-vezelindustrie)

(2000/C 307/08)

Bij haar besluit van 1 maart 2000 heeft de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA bepaald dat paragraaf 22.5. (1) van hoofdstuk 22 van haar richtsnoeren inzake overheidssteun met betrekking tot steunmaatregelen ten behoeve van de synthetische vezelindustrie, die op 6 maart 1996 werd goedgekeurd, als volgt wordt gewijzigd:

„De bovengenoemde regeling is op 1 april 1996 in werking getreden en blijft van toepassing tot 31 december 2001, tenzij in een nieuw besluit anders wordt bepaald. Een besluit over een eventuele afschaffing van de regeling hangt af van het resultaat van de herziening van de multisectorale kaderregeling inzake regionale steun voor grote investeringsprojecten”.

PERMANENT COMITÉ VAN DE EVA-STATEN

In artikel 3, lid 7, van Richtlijn 77/780/EEG bedoelde lijst van kredietinstellingen waaraan in IJsland, Liechtenstein en Noorwegen een vergunning is verleend

(2000/C 307/09)

Overeenkomstig artikel 3, lid 7, en artikel 10, lid 2 ⁽¹⁾ van de Eerste Richtlijn 77/780/EEG van de Raad van 12 december 1977 tot coördinatie van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen betreffende de toegang tot en de uitoefening van de werkzaamheden van kredietinstellingen ⁽²⁾ dient de Commissie een lijst op te stellen en bekend te maken van alle kredietinstellingen die een vergunning hebben verkregen om hun werkzaamheden in de lidstaten van de EU uit te oefenen. Punt 6, onder b), van Protocol 1 bij de EER-Overeenkomst schrijft voor dat wanneer feiten, procedures, rapporten, enz., in het *Publicatieblad van de Europese Gemeenschappen* bekendgemaakt moeten worden, de overeenkomstige informatie betreffende de EVA-staten in een afzonderlijk deel daarvan betreffende de EER wordt bekendgemaakt.

Dit is de derde keer dat het Permanent Comité van de EVA-staten deze verplichting nakomt. De lijst die in de bijlage bij deze mededeling is gepubliceerd, omvat alle onder de werkingssfeer van de eerste richtlijn tot coördinatie van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen vallende kredietinstellingen die op 31 december 1999 hun werkzaamheden in IJsland, Liechtenstein en Noorwegen uitoefenden.

Deze lijst werd door het Permanent Comité van de EVA-staten opgesteld op grond van inlichtingen die door de betrokken EVA-staten werden verstrekt. De lijst heeft geen juridische betekenis en verleent geen wettelijke rechten. Mocht in de lijst per vergissing een instelling zijn opgenomen die geen vergunning heeft verkregen, dan wordt haar juridische status daardoor in geen enkel opzicht gewijzigd; wanneer een instelling anderzijds per vergissing niet in de lijst is opgenomen, heeft dit geen invloed op de geldigheid van de haar verleende vergunning.

AFKORTINGEN IN DE TABELLEN

In de kolom „Minimumkapitaal” hebben de symbolen de volgende betekenis:

Symbool	Betekenis
Y	Aanvangskapitaal van meer dan 5 miljoen EUR
N	Aanvangskapitaal tussen 1 en 5 miljoen EUR
O	Geen aanvangskapitaal

In de kolom „Depositobescherming” hebben de symbolen de volgende betekenis:

Symbool	Betekenis
Y	Normaal depositogarantiestelsel overeenkomstig Richtlijn 94/19/EG (artikel 3, lid 1, eerste alinea)
N	Gelijkwaardig depositogarantiestelsel overeenkomstig Richtlijn 94/19/EG (artikel 3, lid 1, tweede alinea)
O	Geen depositogarantiestelsel

⁽¹⁾ Artikel 10, lid 2, is niet van toepassing in de EER-context.

⁽²⁾ PB L 322 van 17.12.1977, blz. 30.

BIJLAGE

IJSLAND

Aanvullende inlichtingen kunnen worden verkregen bij:

Fjármálaeftirlitið (Financial Supervisory Authority)

Suðurlandsbraut 32
IS-108 Reykjavík
Tel. (354) 525 27 00
Fax (354) 525 27 27.

Naam	Plaats van vestiging	Rechtsvorm	Opmerkingen	Minimum-kapitaal	Deposito-bescherming
1	2	3	4	5	6
Landsbanki Íslands hf.	Reykjavík	Hlutafélag ⁽¹⁾		Y	Y
Búnaðarbanki Íslands hf.	Reykjavík	Hlutafélag ⁽¹⁾		Y	Y
Íslandsbanki hf.	Reykjavík	Hlutafélag ⁽¹⁾		Y	Y
Sparisjóðabanki Íslands hf.	Reykjavík	Hlutafélag ⁽¹⁾		Y	Y
Eyrasparsjóður	Patreksfjörður	⁽²⁾		N	Y
Sparisjóður Bolungarvíkur	Bolungarvík	⁽²⁾		Y	Y
Sparisjóður Hafnarfjarðar	Hafnarfjörður	⁽²⁾		Y	Y
Sparisjóður Hornafjarðar og nágrennis	Höfn	⁽²⁾		N	Y
Sparisjóður Hólahrepps	Sauðárkrókur	⁽²⁾		N	Y
Sparisjóður Húnaflings og Stranda	Hvammstangi	⁽²⁾		N	Y
Sparisjóður Höfðhverfinga	Grenivík	⁽²⁾		N	Y
Sparisjóðurinn í Keflavík	Keflavík	⁽²⁾		Y	Y
Sparisjóður Kópavogs	Kópavogur	⁽²⁾		N	Y
Sparisjóður Mýrasýslu	Borgarnes	⁽²⁾		Y	Y
Sparisjóður Norðfjarðar	Norðfjörður	⁽²⁾		N	Y
Sparisjóður Norðlendinga	Akureyri	⁽²⁾		N	Y
Sparisjóður Ólafsfjarðar	Ólafsfjörður	⁽²⁾		N	Y
Sparisjóður Ólafsvíkur	Ólafsvík	⁽²⁾		N	Y
Sparisjóður Reykjavíkur og nágrennis	Reykjavík	⁽²⁾		Y	Y
Sparisjóður Siglufjarðar	Siglufjörður	⁽²⁾		N	Y
Sparisjóður Strandamanna	Hólmavík	⁽²⁾		N	Y
Sparisjóður S-Þingeyinga	Laugar	⁽²⁾		N	Y
Sparisjóður Súðavíkur	Súðavík	⁽²⁾		N	Y
Sparisjóður Svarfdæla	Dalvík	⁽²⁾		N	Y
Sparisjóður Vestmannaeyja	Vestmannaeyjar	⁽²⁾		N	Y
Sparisjóður vélstjóra	Reykjavík	⁽²⁾		Y	Y
Sparisjóður Þingeyrarhrepps	Þingeyri	⁽²⁾		N	Y
Sparisjóður Þórshafnar og nágrennis	Þórshöfn	⁽²⁾		N	Y
Sparisjóður Önundarfjarðar	Flateyri	⁽²⁾		N	Y
Fjárfestingarbanki atvinnulífsins hf. (FBA hf.)	Reykjavík	Hlutafélag ⁽¹⁾		Y	O ⁽³⁾
Greiðslumiðlun hf. (Visa Island) ⁽⁶⁾	Reykjavík	Hlutafélag ⁽¹⁾		Y	O ⁽³⁾
Kaupþing hf.	Reykjavík	Hlutafélag ⁽¹⁾		Y	O ⁽³⁾
Kreditkort hf. (Europay Island) ⁽⁶⁾	Reykjavík	Hlutafélag ⁽¹⁾		Y	O ⁽³⁾
Samvinnusjóður Íslands hf.	Reykjavík	Hlutafélag ⁽¹⁾		Y	O ⁽³⁾
Bygðastofnun	Reykjavík	⁽⁴⁾		Y	O ⁽³⁾
Ferðamálasjóður	Reykjavík	⁽⁴⁾		N	O ⁽³⁾
Hafnabótasjóður	Reykjavík	⁽⁴⁾		Y	O ⁽³⁾
Lánasjóður landbúnaðarins	Reykjavík	⁽⁴⁾		Y	O ⁽³⁾
Glitnir hf.	Reykjavík	Hlutafélag ⁽¹⁾		Y	O ⁽³⁾
Lýsing hf.	Reykjavík	Hlutafélag ⁽¹⁾		Y	O ⁽³⁾
SP-fjármögnun hf.	Reykjavík	Hlutafélag ⁽¹⁾		Y	O ⁽³⁾

⁽¹⁾ Naamloze vennootschap.

⁽²⁾ Spaarbanken in IJsland zijn particuliere kredietinstellingen.

⁽³⁾ Kredietinstelling die geen deposito's van het publiek mag aanvaarden.

⁽⁴⁾ Openbare kredietinstelling.

⁽⁵⁾ Kredietinstelling waarvan de hoofdvaststelling leasing is, ongeacht de wijze waarop deze activiteit wordt gefinancierd. Mag geen deposito's van het publiek aanvaarden.

⁽⁶⁾ De hoofdvaststelling bestaat uit betalingsdiensten via de uitgifte van betaalkaarten.

LIECHTENSTEIN

Aanvullende inlichtingen kunnen worden verkregen bij:

Amt für Finanzdienstleistungen

Herrengasse 8
FL-9490 Vaduz
Tel. (42 3) 236 62 21
Fax (42 3) 236 62 24.

Naam	Plaats van vestiging	Rechtsvorm	Opmerkingen	Minimum-kapitaal	Deposito-bescherming
1	2	3	4	5	6
Liechtensteinische Landesbank AG	Vaduz	Aktiengesellschaft ⁽¹⁾		Y	Y
LGT Bank in Liechtenstein AG	Vaduz	Aktiengesellschaft		Y	Y
Verwaltungs- und Privat-Bank AG	Vaduz	Aktiengesellschaft		Y	Y
Neue Bank AG	Vaduz	Aktiengesellschaft		Y	Y
Centrum Bank AG	Vaduz	Aktiengesellschaft		Y	Y
Volksbank AG	Vaduz	Aktiengesellschaft		Y	Y
Hypo Investment Bank AG	Vaduz	Aktiengesellschaft		Y	Y
Bank Wegelin (Liechtenstein) AG	Vaduz	Aktiengesellschaft		Y	Y
Bank Frick & Co. AG	Balzers	Aktiengesellschaft		Y	Y
Bank von Ernst (Liechtenstein) AG	Vaduz	Aktiengesellschaft		Y	Y
Raiffeisen Bank (Liechtenstein) AG	Schaan	Aktiengesellschaft		Y	Y
Serica Bank AG	Vaduz	Aktiengesellschaft		Y	Y
Investment und Portfoliomanagement Bank AG	Schaan	Aktiengesellschaft		Y	Y

⁽¹⁾ Naamloze vennootschap.

NOORWEGEN

Aanvullende inlichtingen kunnen worden verkregen bij:

Kredittilsynet (The Banking, Insurance and Securities Commission of Norway)

PO Box 100 Bryn
N-0611 Oslo
Tel. (47 22) 93 98 00
Fax (47 22) 72 02 36.

Naam	Plaats van vestiging	Rechtsvorm	Opmerkingen	Minimum-kapitaal	Deposito-bescherming
1	2	3	4	5	6
Andebu Sparebank	Andebu	Sb ⁽¹⁾		Y	Y
Ankenes Sparebank	Narvik	Sb		Y	Y
Arendal og Omegns Sparebank	Arendal	Sb		Y	Y
Askim Sparebank	Askim	Sb		Y	Y
Aurland Sparebank	Aurland	Sb		Y	Y
Aurskog Sparebank	Aurskog	Sb		Y	Y
Bamble og Langesund Sparebank	Stathelle	Sb		Y	Y
Berg Sparebank	Halden	Sb		Y	Y
Birkenes Sparebank	Birkeland	Sb		Y	Y
Bjugn Sparebank	Bjugn	Sb		Y	Y
Blaker Sparebank	Blaker	Sb		Y	Y
Borge Sparebank	Bøstad	Sb		N	Y
Bud Fræna og Hustad Sparebank	Elnesvågen	Sb		Y	Y
Bø Sparebank	Bø i Telemark	Sb		Y	Y
Cultura Sparebank	Oslo	Sb		N	Y
Drangedal og Tør-Dal	Drangedal	Sb		Y	Y
Sparebank Eidsberg Sparebank	Mysen	Sb		Y	Y

1	2	3	4	5	6
Eiker Drammen Sparebank	Drammen	Sb		Y	Y
Enebakk Sparebank	Enebakk	Sb		O (2)	Y
Etne Sparebank	Etne	Sb		Y	Y
Etnedal Sparebank	Etnedal	Sb		N	Y
Evje og Hornnes Sparebank	Evje	Sb		Y	Y
Fana Sparebank	Bergen	Sb		Y	Y
Fjaler Sparebank	Dale i Sunnfjord	Sb		Y	Y
Flekkefjord Sparebank	Flekkefjord	Sb		Y	Y
Fron Sparebank	Vinstra	Sb		Y	Y
Gildeskål Sparebank	Inndyr	Sb		N	Y
Gjerpen og Solum Sparebank	Skien	Sb		Y	Y
Gjerstad Sparebank	Gjerstad	Sb		N	Y
Gran Sparebank	Jaren	Sb		Y	Y
Grong Sparebank	Grong	Sb		Y	Y
Grue Sparebank	Kirkenær	Sb		Y	Y
Halden Sparebank	Halden	Sb		Y	Y
Haltdalen Sparebank	Haltdalen	Sb		N	Y
Harstad Sparebank	Harstad	Sb		Y	Y
Haugesund Sparebank	Haugesund	Sb		Y	Y
Hegra Sparebank	Hegra	Sb		Y	Y
Helgeland Sparebank	Mosjøen	Sb		Y	Y
Hjartdal og Gransherad Sparebank	Sauland	Sb		Y	Y
Hjelmeland Sparebank	Hjelmeland	Sb		Y	Y
Hol Sparebank	Geilo	Sb		Y	Y
Holla Sparebank	Ulefoss	Sb		Y	Y
Høland Sparebank	Bjørkelangen	Sb		Y	Y
Hønefoss Sparebank	Hønefoss	Sb		Y	Y
Indre sogn Sparebank	Årdalstangen	Sb		Y	Y
Klepp Sparebank	Kleppe	Sb		Y	Y
Klæbu Sparebank	Klæbu	Sb		Y	Y
Kragerø Sparebank	Kragerø	Sb		Y	Y
Kvinesdal Sparebank	Kvinesdal	Sb		Y	Y
Kvinnherad Sparebank	Rosendal	Sb		Y	Y
Larvikbanken Brunlanes Sparebank	Larvik	Sb		Y	Y
Lillesands Sparebank	Lillesand	Sb		Y	Y
Lillestrøm Sparebank	Lillestrøm	Sb		Y	Y
Lom og Skjåk Sparebank	Lom	Sb		Y	Y
Lunde Sparebank	Lunde	Sb		Y	Y
Luster Sparebank	Gaupne	Sb		Y	Y
Marker Sparebank	Ørje	Sb		Y	Y
Meldal Sparebank	Meldal	Sb		Y	Y
Melhus Sparebank	Melhus	Sb		Y	Y
Modum Sparebank	Vikersund	Sb		Y	Y
Narvik Sparebank	Narvik	Sb		Y	Y
Nes Prestegjelds Sparebank	Nesbyen	Sb		Y	Y
Neset Sparebank	Eidsvåg i Romsdal	Sb		Y	Y
Nordmøre Sparebank	Kristiansund	Sb		Y	Y
Nøtterø Sparebank	Tønsberg	Sb		Y	Y
Odal Sparebank	Sagstua	Sb		Y	Y
Opdals Sparebank	Oppdal	Sb		Y	Y
Orkdal Sparebank	Orkdal	Sb		Y	Y
Rindal Sparebank	Rindal	Sb		Y	Y
Ringerikes Sparebank	Hønefoss	Sb		Y	Y
Rygge-Vaaler Sparebank	Moss	Sb		Y	Y
Rørosbanken Røros Sparebank	Røros	Sb		Y	Y
Sandnes Sparebank	Sandnes	Sb		Y	Y
Sandsvør Sparebank	Kongsberg	Sb		Y	Y
Sauda Sparebank	Sauda	Sb		Y	Y
Selbu Sparebank	Selbu	Sb		Y	Y
Seljord Sparebank	Seljord	Sb		Y	Y
Setskog Sparebank	Setskog	Sb		N	Y
Skudenes & Aakra Sparebank	Åkrehamn	Sb		N	Y

1	2	3	4	5	6
Soknedal Sparebank	Soknedal	Sb		Y	Y
Sparebank 1 Hallingdal	Ål	Sb		Y	Y
Sparebanken Bien	Oslo	Sb		Y	Y
Sparebanken Evenes-Ballangen	Bogen i Ofoten	Sb		N	Y
Sparebanken Flora-Bremanger	Florø	Sb		Y	Y
Sparebanken Grenland	Porsgrunn	Sb		Y	Y
Sparebanken Hardanger	Utne	Sb		Y	Y
Sparebanken Hedmark	Hamar	Sb		Y	Y
Sparebanken Hemne	Kyrksæterøra	Sb		Y	Y
Sparebanken Jevnaker Lunner	Jevnaker	Sb		Y	Y
Sparebanken Midt-Norge	Trondheim	Sb		Y	Y
Sparebanken Møre	Ålesund	Sb		Y	Y
Sparebanken Nor (Union Bank of Norway)	Oslo	Sb		Y	Y
Sparebanken Nord-Norge	Tromsø	Sb		Y	Y
Sparebanken Pluss	Kristiansand S	Sb		Y	Y
Sparebanken Rana	Mo i Rana	Sb		Y	Y
Sparebanken Rogaland	Stavanger	Sb		Y	Y
Sparebanken sogn og Fjordane	Førde	Sb		Y	Y
Sparebanken Sør	Arendal	Sb		Y	Y
Sparebanken Vest	Bergen	Sb		Y	Y
Spareskillingsbanken	Kristiansand S	Sb		Y	Y
Spydeberg Sparebank	Spydeberg	Sb		Y	Y
Stadsbygd Sparebank	Stadsbygd	Sb		Y	Y
Stangvik Sparebank	Kvanne	Sb		N	Y
Strømmen Sparebank	Strømmen	Sb		Y	Y
Sunndal Sparebank	Sunnalsøra	Sb		Y	Y
Surnadal Sparebank	Surnadal	Sb		Y	Y
Søgne og Greipstad Sparebank	Søgne	Sb		Y	Y
Time Sparebank	Bryne	Sb		Y	Y
Tingvoll Sparebank	Tingvoll	Sb		N	Y
Tinn Sparebank	Rjukan	Sb		Y	Y
Tjeldsund Sparebank	Ramsund	Sb		N	Y
Tolga-Os Sparebank	Tolga	Sb		Y	Y
Totens Sparebank	Lena	Sb		Y	Y
Trøgstad Sparebank	Trøgstad	Sb		Y	Y
Tysnes Sparebank	Uggdal	Sb		Y	Y
Valle Sparebank	Valle	Sb		Y	Y
Vang Sparebank	Vang i Valdres	Sb		Y	Y
Vegårshei Sparebank	Vegårshei	Sb		N	Y
Verran Sparebank	Mosvik	Sb		O	Y
Vestfold Sparebank	Sandefjord	Sb		Y	Y
Vestre Slidre Sparebank	Slidre	Sb		Y	Y
Vik Sparebank	Vik i Sogn	Sb		Y	Y
Volda og Ørsta Sparebank	Volda	Sb		Y	Y
Voss Sparebank	Voss	Sb		Y	Y
Øksendal Sparebank	Øksendal	Sb		O	Y
Ørland Sparebank	Brekstad	Sb		Y	Y
Ørskog Sparebank	Ørskog	Sb		Y	Y
Øystre Slidre Sparebank	Heggenes	Sb		Y	Y
Åfjord Sparebank	Åfjord	Sb		Y	Y
Aasen Sparebank	Åsen	Sb		Y	Y
Bergensbanken ASA	Bergen	AS ⁽³⁾		Y	Y
Bolig- og Næringsbanken	Trondheim	AS		Y	Y
Christiania Bank og Kreditkasse	Oslo	AS	London Stockholm København ⁽⁴⁾ Cayman Islands Singapore New York	Y	Y

1	2	3	4	5	6
Den Norske Bank ASA	Bergen	AS	London Stockholm København Cayman Islands Singapore Hamburg New York	Y	Y
Finansbanken ASA	Oslo	AS		Y	Y
Fokus Bank ASA	Trondheim	AS		Y	Y
Gjensidige Bank AS	Lysaker	AS		Y	Y
Kredittbanken ASA	Ålesund	AS		Y	Y
Nordlandsbanken ASA	Bodø	AS		Y	Y
Romsdals Fellesbank ASA	Molde	AS		Y	Y
Storebrand Bank AS	Oslo	AS		Y	Y
Voss Veksel- og Landman	Voss	AS		Y	Y
Vår Bank AS	Oslo	AS		Y	Y
AS Fiskerikreditt	Tromsø	AS		N	O
ASA Eksportfinans	Oslo	AS		Y	O
Bolig- og Næringskreditt ASA	Trondheim	AS		Y	O
Den Nordenfjeldske Bykredittforening	Trondheim	AS		Y	O
Eiendomskreditt Norge AS	Bergen	AS		Y	O
Kommunekreditt Norge AS	Trondheim	AS		Y	Y
Landkreditt	Oslo	AS		Y	O
Norgeskreditt A/S	Bergen	AS		Y	O
Sparebankenes Kreditselskap AS	Oslo	AS		Y	O
American Express Company AS	Oslo	AS		Y	O
AS Bedriftsfinans	Tromsø	AS		Y	O
AS Financiering	Oslo	AS		Y	O
Bergen Broker Finans AS	Bergen	AS		N	O
BNP Finans AS	Oslo	AS		Y	O
Centralkassen AS	Oslo	AS		Y	O
Diners Club Norge AS	Oslo	AS		Y	O
DNB Factoring AS	Oslo	AS		Y	O
DNB Finans AS	Bergen	AS		Y	O
DNB Kort AS	Oslo	AS		N	O
Ellos Finans AS	Kolbotn	AS		Y	O
Europay Norge AS	Oslo	AS		Y	O
Factoror AS	Ålesund	AS		N	O
Fokus Finans AS	Trondheim	AS		Y	O
GE Capital Bilfinans AS	Fredrikstad	AS		N	O
Gjensidige Nor Finans AS	Lysaker	AS		Y	O
Handelsbanken Finans AS	Oslo	AS		Y	O
Hedmark Finans AS	Hamar	AS		Y	O
Ikano Finans AS	Billingsstad	AS		Y	O
K-Finans AS	Oslo	AS		Y	O
Landkreditt Bolig AS	Oslo	AS		Y	O
Lease Plan Norge AS	Oslo	AS		Y	O
Midt-Norge Leasing AS	Trondheim	AS		Y	O
Møller Bilfinans AS	Oslo	AS		Y	O
Møre Finans AS	Ålesund	AS		N	O
Nord Finans AS	Bodø	AS		N	O
Olympia Finans AS	Oslo	AS		Y	O
Pitney Bowes Finans Nor	Oslo	AS		Y	O
Skandiabanken Bilfinans AS	Bergen	AS		Y	O
Skandiabanken Merkefinans AS	Bergen	AS		Y	O
Sparebank 1 Kredittkort AS	Trondheim	AS		Y	O
Storebrand Finans AS	Oslo	AS		Y	O
Visa Norge AS	Oslo	AS		O	O
Vår Finans AS	Oslo	AS		Y	O
Westbroker Finans AS	Stavanger	AS		Y	O

(1) „Sb”: Sparebank (spaarbank). Spaarbanken in Noorwegen zijn particuliere kredietinstellingen.

(2) O*: Kleinere spaarbanken die actief waren voor de EER-richtlijnen van kracht waren hebben nog een „aanvangskapitaal” van minder dan 1 miljoen EUR; daarom is in de tabel het symbool „O” opgenomen.

(3) Naamloze vennootschap (AS of ASA).

(4) **: Er is kennis gegeven van het voornemen een bijkantoor op te richten, maar dat is nog niet gebeurd.